

▲ KÜRDLƏR xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır H.Əliyev

DIPLOMAT

№ 33 (181), 27 Avqust, Tebax - 02 Sentyabr İlon sal 2012
 Ji meha şûbatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
 Rojnama heftename civakî û siyasi

Qiyməti: 40 qəpik
 Həjaye:

**Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
 Qurtarmış İslamı çox ağır dardan!**

**Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
 Yüz illər sındırmış göy məscidləri.**

**Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
 Kürdün dərgahına daim baş əyər.**

Səbahəddin Eloğlu

Səh. 2

Birinci xanımın doğum günüdür

Səh. 16

Талабани встретится с Барзани сразу после возвращения домой

Səh. 11

Nêçîrvan Barzanî: Ji bo dabînkirina sotemeniyê çî pêwîst be hikûmet dê bibe

Səh. 12

Открытое письмо пресс-секретарю партии "Жарангутюн" ("Наследие", Армения) Овсепу Хуршудяну

Səh. 16

Масрур Барзани выразил надежду на укрепление дружбы в Курдистане

Səh. 9

Azərbaycanlı Kürtlər Haklarını İstiyor

Səh. 11

Em lanetê li teqîna Dîlokê dibarînin

Kürt meselesinde yolun sonu

Səh. 9

"Əsəd-PKK cütünü Türkiyəyə qarşı hərəkətə keçib"

Səh. 4

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında Kürd xalqının rolu

Səh. 8

Курди Азербайжана

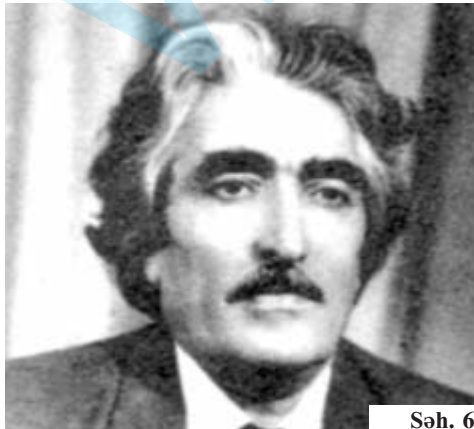
Səh. 14

Засуха рек Курдистана оказывает негативное влияние на туризм

Səh. 10

KÜRDLƏR TÜRKİYƏNİ TƏHDİD EDİRLƏR

Səh. 4

Səh. 6

GÖZÜMDƏN, KÖNLÜMDƏN QARABAĞ KEÇİR

Səh. 3

Suriyadan "Kürdüstan dövləti" düzəldəcəklər

Səh. 10

Sûriyê: Li Dariya komkuji û 440 kes hatine kuştin

Səh. 5

Erməni terrorunun tarixi – Silsilə

Birinci xanımın doğum günüdür

26 Avqust Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili Mehriban Əliyevanın doğum günüdür. Mehriban Arif qızı Əliyeva Bakı şəhərində anadan olub. 1982-ci ildə Bakı şəhəri 23 №-li orta məktəbi qızıl medalla bitirərək N. Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun müalicə-profilaktika fakültəsinə daxil olub. 1988-ci ildə M. Seçenov adına 1-ci Moskva Dövlət Tibb İnstitutunu fərqlənmə diplomu ilə bitirib. 1988-1992-ci illər ərzində Moskvada akademik Krasnovun rəhbərliyi altında Göz Xəstəlikləri Elmi-tədqiqat İnstitutunda işləyib.

1995-ci ildə Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə hal-hazırda onun rəhbərlik etdiyi Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu təsis olunub. 1996-cı ildə Mehriban Əliyeva Azərbaycan mədəniyyətinin geniş təbliğ olunması məqsədilə üç dildə (Azərbaycan, ingilis və rus) çap olunan "Azərbaycan - İrs" jurnalını təsis edib.

2002-ci ildə Mehriban Əliyeva Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının prezidenti seçilib.

Mehriban Əliyeva həmçinin Heydər Əliyev Fonduna rəhbərlik edir. 2004-cü il may ayının 10-da fondunun rəsmi açılışı olub.

2004-cü il avqustun 13-də Azərbaycanın şifahi xalq ədəbiyyatının və musiqi irsinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi sahəsindəki fəaliyyətinə görə, Mehriban Əliyeva UNESCO-nun xoşməramlı səfiri adına layiq görülüb.

2004-cü il dekabrın 28-də Mehriban Əliyeva Azərbaycan Respublikası Milli Olimpiya Komitəsinin IV Baş Məclisində MOK-un İcraiyyə Komitəsinə üzv seçilib.

2005-ci ildə Azərbaycanda keçirilən sosioloji sorğuya əsasən Mehriban Əliyeva "İlin qadını" adına layiq görülüb. 2005-ci il iyunun 9-da ictimai, mənsətlilik və xeyriyyəçilik fəaliyyətinə görə, təhsil və mədəniyyət müəssisələrinin dəstəklənməsinə, Rusiya və Azərbaycan xalqları arasında dostluğun

möhkəmlənməsinə sanballı töhfələrinə görə Rusiyanın "Yüzlilliyin mesenatları" Beynəlxalq Xeyriyyə Fondunun "Yaquət Xaç" ordeninə layiq görülüb.

2005-ci ildə fəlsəfə elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alıb.

2004-cü ildən Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvüdür. 2005-ci il noyabrın 6-da Milli Məclisə keçirilən seçkilərdə namizədliyi Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən 14 sayılı Əzizbəyov II Seçki Dairəsindən irəli sürülmüş Mehriban Əliyeva 92.12% (23106 səs) səs toplayaraq deputat seçilib.

Sivilizasiyalararası dialoq daxil olmaqla, müxtəlif sahələrdə genişmiqyaslı və fədakar fəaliyyətinə, qayğıya ehtiyacı olan uşaqlara diqqətinə, onların yaşayış şəraitinin yaxşılaşmasına, təhsilə, həmçinin islam aləmində görülən işlərə böyük dəstəyinə görə Mehriban Əliyeva 2006-cı il noyabrın 24-də İSESCO-nun xoşməramlı səfiri adına layiq görülüb.

Dünya Səhiyyə Təşkilatı (DST) İcraiyyə Komitəsinin 2007-ci il yanvarın 29-da Cenevrədə keçirilən 120-ci sessiyasının yekdil qərarı ilə Mehriban Əliyevaya ana, uşaq və ailə sağlamlığının qorunması və möhkəmlənməsi işində müstəsna xidmətlərinə görə bu beynəlxalq təşkilatın mükafatı verilib.

Genişmiqyaslı xeyriyyəçilik fəaliyyətinə, bəşəriyyətin ali ideallarına xidmət sahəsində yüksək nailiyyətlərinə görə 2007-ci ilin mayında Mehriban Əliyeva "Qızıl ürək" beynəlxalq mükafatına layiq görülüb.

Mehriban Əliyeva Azərbaycan və Polşa arasında dostluq münasibətlərinin inkişafına verdiyi töhfəyə görə 14 sentyabr 2009-cu ildə Polşa Respublikasının "Xidmətlərə görə" Böyük Komandor Xaçı ordeni ilə təltif edilib.

10 fevral 2010-cu il tarixdə isə Fransa Prezidentinin sərəncamı ilə "Fəxri legionun böyük xaç komandoru" ordeni ilə təltif olunub.

2011-ci il iyunun 24-də Mehriban Əliyevaya Krans Montana Forumunun Qızıl medalı təqdim olunub.

Ailəlidir, iki qızı, bir oğlu, üç nəvəsi var.

Azərbaycanda yaşı 7000 il olan abidə tapılıb

Xəqani Alməmmədov: "Bu yaşayış məskəninin sakinləri Qafqazın ən erkən oturaq maldar-əkinçi tayfalarıdır"

Ağdamda 7.000 il yaşı olan yaşayış məskənində arxeoloji qazıntılar aparılır. Alimlər bu abidənin erkən oturaq həyat tərzini

barədə dəqiq məlumatlar verdiyini deyir. Tarixi abidə rayonun Eyvazlı kəndində İsmayılbəytəpə adlanan ərazidə tapılıb. 200 kv.m sahədə aparılan tədqiqat zamanı çiy kərpicdən tikilən ev, təsərrüfat quyuları və qəbir aşkar edilib. Arxeoloji ekspedisiyanın rəhbəri Xəqani Alməmmədovun sözlərinə görə, bu yaşayış məskəninin yaşı 7.000 ilə qədərdir.

"Bu yaşayış məskəninin sakinləri Qafqazın ən erkən oturaq maldar-əkinçi tayfalarıdır. Yeni ilkin sivilizasiya məskənləri buralardır. Hələlik bir ailənin yaşadığı ərazidə tədqiqat aparılır. Alimlər hesab edir ki, bu yaşayış məskənində 50-yə qədər ailə yaşayıb. Abidədən tapılan maddi mədəniyyət nümunələri Qarabağdakı erkən oturaq əhalinin genetik və xronoloji mənsubiyyətini təyin etmək üçün əlavə məlumatlar verəcək", - deyir o vurğulayıb.

Xəqani Alməmmədovun sözlərinə

görə, onlar burada 8 tikinti qalığı, 2 tikinti təbəqəsi aşkar edib. Bunlar dairəvi, oval və düzbucaqlı evlər və təsərrüfat tikililəridir: "Maraqlı iki tapıntıımız olub. Bunlardan biri klemasiya olunmuş qəbirdir. İkinci tapıntı böyük küpdür, bunun diametri 1,2 metrdir. İndiyə qədər belə bir tapıntı Azərbaycan arxeologiyasında baş verməyib".

Ümumilikdə Qarabağın Azərbaycanın nəzarətində olan hissəsində 65 belə tarixi abidə var. İndiyə qədər onlardan yarısı dağıntıya məruz qalıb. İsmayılbəytəpə yaşayış məskənində arxeoloji qazıntılar başa çatdıqdan sonra arxeoloqlar abidənin üzərini su keçirməyən materialla örtmək niyyətindədir. Ancaq bu müvəqqəti xarakter daşıyacaq. Alimlər hesab edir ki, abidənin üzərini xüsusi avadanlıqla örtməklə, burada açıq hava muzeyi də yaratmaq olar.

anspress.com

Türkiyə Qarabağ danışıqlarının İstanbulda aparılmasını təklif etdi

Türkiyə Azərbaycan və Ermənistan arasında Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsi ilə bağlı danışıqların İstanbulda keçirilməsini təklif edib. Lent.az-ın Türkiyənin "Star" qəzetinə istinadən verdiyi məlumata görə, Türkiyənin xarici işlər naziri Əhməd Davudoğlu jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, Ankara Azərbaycan və Ermənistanın danışıqları İstanbulda aparmasını istəyir.

Əhməd Davudoğlu bildirib ki, Ankara Türkiyənin regionun liderinə çevrilməsi ilə əlaqədar regional münaqişələrin tənzimlənməsi siyasəti yürüdür.

İnt.az

İranlı nazir müavini: "Düşmənlərə imkan verməyəcəyik"

"İranla Azərbaycan arasında münasibətlər son 20 ildir, qarşılıqlı hörmətə söykənir".

APA-nın məlumatına görə, bunu İRİNA-ya müsahibəsində İran xarici işlər nazirinin Asiya və Sakit okean regionu üzrə müavini Seyid Abbas Əraqçı Bakı səfərini dəyərləndirərək söyləyib. O bildirib ki, avqustun 24-də Azərbaycanın xarici işlər naziri Elmar Məmmədovla görüşüb: "Görüşdə iki ölkə arasında əlaqələr, regional və beynəlxalq məsələlər əsas müzakirə mövzusu oldu. Eyni zamanda iki ölkənin münasibətlərinə zərbə vuracaq xarici müdaxiləyə imkan verilməməsi və ikitərəfli münasibətlərin qarşılıqlı şəkildə, milli mənafələr üzərində qurulmasının vacibliyi vurğulandı".

A. Əraqçı iki ölkə arasında siyasi

əlaqələrin enişli-yoxuşlu olmasına baxmayaraq, indiyədək müxtəlif mövzularda müsbət nəticələnən görüşlərin baş tutduğunu deyib. O, səfər çərçivəsində Azərbaycan xarici işlər nazirinin müavini Xələf Xələfovla da görüşdüyünü vurğulayıb: "Görüşdə ikitərəfli münasibətlər, regional və beynəlxalq məsələləri müzakirə etdik". A. Əraqçı İranla Azərbaycan arasındakı problemlərin xarici faktorlardan qaynaqlandığını deyərək, iki ölkə arasında münasibətlərin ortaq düşmənlər tərəfindən zədələnməsinə imkan verməyəcəklərini bildirib.

İsrailin informasiya və diaspor naziri Yuli Edelşteyn Ermənistan səfəri çərçivəsində "erməni soyqırımı" memorial kompleksini ziyarət edib.

"Qafqazinfo" nun Ermənistan KİV-nə istinadən verdiyi xəbərə görə, nazir "soyqırım qurbanlarının" abidəsi önünə eklil qoyub, daha sonra

İsrail kimin dostudur?

bir dəqiqəlik sükutla onların xatirəsini yad edib. Nazir və nümayəndə heyəti, həmçinin "erməni soyqırımı" muzeyində olublar. Daha sonra Yuli Edelşteyn xatirə kitabına ürək sözlərini yazıb.

"Əsəd-PKK cütlüyü Türkiyəyə qarşı hərəkətə keçib"

"Əsəd Türkiyənin Suriya müxalifətinə verdiyi dəstəkdən qəzəblənərək radikal kürdlərə yaşıl işıq yandırıb".

"Türkiyədə PKK terroru-

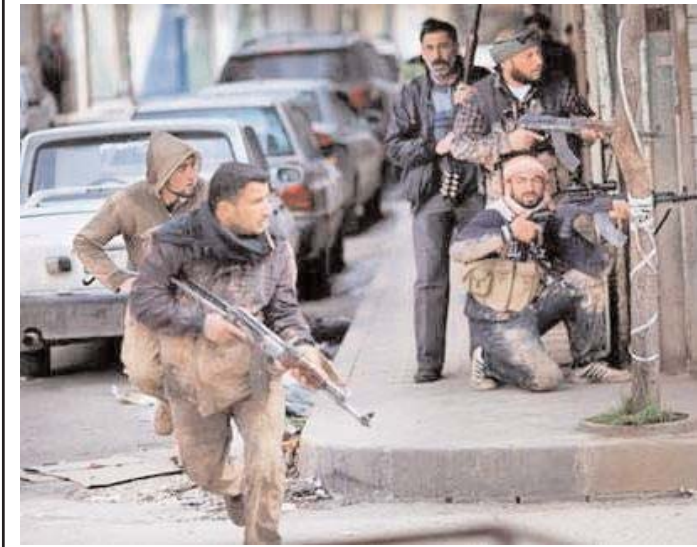
eyni təhlükəli yola qədəm qoyub. Əsəd ölkəyə nəzarətin əldə getdiyini anlayaraq yerli kürdlərin fəallaşmasına göz yumur. Onlara isə dəstək PKK-dan gəlir.

mi Məsud Barzanı PKK ilə savaşa istəməyə də, qonşusu olan Türkiyə ilə də nifaqı qəbul etməyə istəmir. Çünki, Şimali İraqın siyasi və iqtisadi varlığı bu gün Türkiyədən və bu ölkənin kapitalından asılıdır. Barzaniden əlini üzən PKK ona görə də Suriya kürdlərindən yararlanmağa qərar verib. Məqsədləri Suriya kürdləri ilə Türkiyə arasında nifaqı dərinləşdirməkdir. Əsəd də bunda maraqlıdır".

E.Şahinoğlu hesab edir ki, Əsəd-PKK cütlüyünün bu marağının ömrü uzun olmayacaq: "Çünki Suriya yalnız kürdlərdən ibarət deyil, bu gün Əsədə qarşı savaşan əsas güclər Türkiyənin müttəfiqi rolunda çıxış edirlər. Sabah Əsədi məhz bu qüvvələr əvəz edəcək və kürdlərin Suriya ərazisindən özbaşınalıqlarına imkan verilməyəcək. Digər tərəfdən Suriyada türkmənlər də silahlanaraq Əsədə qarşı savaşa başlayıblar.

Suriyadakı radikal kürdlər bu amili də nəzərə almaq məcburiyyətindədirlər. Yeni Suriyadakı radikal kürdlər Türkiyə əleyhinə nəse etmək istəsələr, qarşılarında Türkiyədən başqa daxili gücləri də görecəklər. Sonda Suriyadakı kürdlərin məntiqə üstünlük verəcəklərini və Barzaninin mövqeyinə yaxın mövqe tutacaqlarını düşünürəm. Bugünkü partlayışlar isə Türkiyəni yolundan döndərə bilməz.

PKK bu partlayışlardan gərəklə dərsləri alır və alacaq. Hər şəhid düşən 1 türk əsgərinə 10 PKK terrorçusu məhv edilir". **azadliq.az**

nun fəallaşmasının arxasında Suriya amili dayanır. Əsəd Türkiyənin Suriya müxalifətinə verdiyi dəstəkdən qəzəblənərək radikal kürd elementlərin Türkiyəyə qarşı təxribatlarını artırmasına yaşıl işıq yandırıb".

Bunu, "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, analitik Elxan Şahinoğlu son günlər Türkiyədə bir-birinin ardınca baş verən qanlı terror olaylarına münasibət bildirərkən deyib.

E. Şahinoğlunun sözlərinə görə, təsadüfi deyil ki, xeyli insanın ölümünə yol açan son partlayış da məhz Türkiyənin Suriyaya yaxın şəhərində baş verib: "Əsəd və onun əlaltıları təkbaşına deyillər. Türkiyəyə qarşı Əsəd-PKK cütlüyü hərəkətə keçib. Əsədin atası da vaxtilə PKK-ya dəstək verər, bu terrorçu təşkilatı Türkiyəyə qarşı silahlandırardı. Oğlu da

Əsəd düşünür ki, Suriyanın silahlanan kürd dəstələri onu deyil Türkiyəni hədəf seçəcəklər. Əlbəttə, Suriya kürdləri Türkiyədə təxribatlara baş vura bilərlər, ancaq dar ayaqda onlar bir gün Əsədlə dö körpüləri yandıracaqlar".

E.Şahinoğlu deyir ki, öz növbəsində PKK da mövcud vəziyyətdən istifadə etməyə çalışır: "Bölgədə Suriya ətrafında gərginliyin artdığını müşahidə edən PKK Türkiyəyə əlavə problemlər yaratmaq yolunu seçib. Türkiyə bir tərəfdən suriyalı on minlərlər qaçqını yerləşdirmək qayğısı içindədir, digər tərəfdən müqəddəs Ramazan bayramında terrorçuların ölkəni qarışdırmaq söylərinə qarşı savaşa məcburiyyətindəydi. PKK artıq İraqın şimalındakı kürdlərdən istədiyi dəstəyi ala bilmir. Şimali İraqın haki-

Real Madriddən kürdlərə dəstək

Dünyanın ən böyük futbol klublarından olan "Real Madrid" Şimali İraqda futbol məktəbi açır. "Qafqazinfo" nun Türkiyə KİV-nə istinadən verdiyi xəbərə görə, İraq İdman Nazirliyi ilə imzalanan sənədə əsasən "Real Madrid" Şimali İraqda 4 futbol məktəbi açacaq.

Futbol klubu məktəblərin Ərbil, Süleymaniyyə və Dohuk şəhərlərində açacaqlarını bildiriblər. Məktəblərin iyunda açılacağı və hər məktəbə ilk mərhələdə 100 şagirdin qəbul ediləcəyi deyilir. Bununla da klub dünya miqyasında futbol məktəblərinin sayını 62-yə yüksəltmiş oldu. **Səidə**

Suriyadan "Kürdüstan dövləti" düzəldəcəklər

Suriyadan gələn informasiyalara görə, orada vəziyyət nəinki gərgin olaraq qalır, hətta günü-gündən pisləşir. Ölkə əsl müharibəyə yuvarlanıb. Vətəndaş müharibəsi, xüsusi xidmət orqanlarının müharibəsi, Qərb və Asiya müharibəsi, Qərbin Rusiya və İranla müharibəsi – necə istəyirsiniz, adlandırma bilərsiniz. Bu o qədər də vacib deyil.

Çünki açıq-aşkar ortadadır ki, qan tökülməsinin qarşısını almaq nə bu gün, nə sabah, nə də birisi gün mümkün olacaq. Hər şey Bəşər Əsədin prezidentlik postunu tərk etməsindən sonra dayanacaq. Düşünürəm ki, bu gün Suriya prezidentinin özü də bunu bilir.

Amma çətin ki, bundan sonra Suriyanı çiçəklənmə və işıqlı gələcək gözləsin. Liviyanı xatırlayaq. Qəddafinin qətindən və bu ölkədə qanlı qarşıdurma rəsmən dayandırıldıqdan bir qədər sonra Liviyanın şərqindəki neftlə zəngin tayfa başçıları bu bölgəni qismən muxtar elan etdilər. Ən maraqlısı budur ki, ABŞ qismində Qərb bu ölkənin muxtariyyət hüququnu artıq

xəbərlər aldığımız vaxtda sadəcə suriyalılar tələskənliklə ölkədən baş götürüb, hara gəldi gedirlər. Qeyri-rəsmi məlumatlara görə, ilk Suriya ailələri artıq Azərbaycana gəliblər, halbuki rəsmi orqanlar hələlik bu informasiyalara dəstəkləmir. Amma yerli KİV-lərə açıqlamalarında səmimi etiraf edirlər ki, əgər ölkəyə qaçqınlar gələrsə, onlarla nə edəcəklərini bilmirlər.

Ehtimal edirəm ki, ölkəmizdə siyasi sığınacaq almaq və ya hərbi əməliyyatların bitməsinə gözləmək istəyini bəyan edəcək Suriya qaçqınlarının sayı o qədər də çox olmayacaq. Amma İran qaçqınları barədə bunu demək olmaz. Məsələn, məlum olub ki, ABŞ Konqresi İranla bağlı yeni sanksiyalar paketini təsdiq edib. Sənədi imzalamazdan əvvəl Barak Obama "İran hakimiyyətinə təzyiqli və beynəlxalq öhdəlikləri yerinə yetirməyi üçün onun təcridini gücləndirəcək iki addım barədə" danışmış (newsru.com).

Görünür, Birləşmiş Ştatlar Suriya məsələsinin tam həllini gözləməyə və yalnız bunda sonra İran mövzusunda keçməyə niyyətli deyil.

tanıyıb və bəyan edib ki, hər yolla sözügedən regionu dəstəkləyəcək. İstisna deyil ki, perspektivdə bu region özünün tam müstəqilliyini elan edəcək. Liviyanın böyük hissəsi səhra ilə örtülmüş qalan ərazisinə gəlincə, görünür, bu bölgə heç kəsi narahat etmir.

Ona da şübhə etməyirəm ki, Əsədin devrilməsindən sonra Suriyanın sərhədləri də dəyişəcək. Liviya nümunəsindən başqa, İraqa da diqqət yetirmək olar. De-fakto bu dövlət əvvəlki sərhədlərində mövcud deyil. İraq ərazisində hazırda Bağdada tabe olmayan tamamilə müstəqil kürd qurumu fəaliyyət göstərir və fikirmə, onun dünya ictimaiyyəti tərəfindən tanınması zaman məsələsidir.

Məhz İraq kürdləri son günlərdə Suriyada, ölkənin şimal-şərqində, İraq Kürdüstanı ilə həmsərhəd bölgədə kompakt yaşayan soydaşlarına yardım, o cümlədən maliyyə yardımı göstərməyə başlayıblar. Ehtimal edirəm ki, bütün bunlar Bəşər Əsəddən sonra Suriyanın ayrılıb, İraq Kürdüstanı ilə birgə müstəqil kürd dövlətinin yaradılması məqsədilə edilir. Bu zaman guya sanki mütəmadi olaraq kürd separatizmi ilə mübarizə aparən Ankara bu dəfə Əsəd rejiminin devrilməsində Suriya kürdlərinə gizli dəstək verir...

Bizim Suriyadan hər gün təlaşlı

Vaşinqton məsələləri paralel həll etmək arzusu ilə yaşayır, üstəlik, onların gözləməsi Tehrana nüvə bombasının yaratmağa imkan verəcək və bundan sonra İranla güc baxımından danışmaq praktik cəhətdən mümkün olmayacaq.

İsrail də sanki İrana raket-bomba hücumları etməyə hazırlaşır. Vaşinqtonun Yerusəlimi güclə bu qərardan saxlaması və hər gün bu istiqamətdə onu fikrindən daşındırması barədə ümumi ehtimallara rəğmən, mən tam əksini düşünürəm. Əminəm ki, əksinə, ABŞ İrana tezliklə zərbə endirilməsində maraqlıdır, amma təcavüzkar qismində çıxış etmək istəmir. Elə cavab zərbəsi almaq riski də qalır. İsraili buna sövq etmək, onu təxribata çəkmək – Vaşinqton üçün ən yaxşı variantdır. Çünki bu halda cavab zərbəsinə ABŞ hədəf olmayacaq. İstənilən halda, İran ətrafında gərinlik çətin sənigiyyə. Yaxın vaxtlarda o, Suriyadakı vəziyyətdən asılı olmayaraq, fəal şəkildə artacaq. Əminəm ki, İrana zərbə endiriləcək. Bundan sonra qaçqın kütləsi ilk növbədə şimala, yəni Azərbaycana gələcək. Və bu gün suriyalı qaçqınlarla nə edəcəklərini bilməyən miqrasiya orqanlarımız buna əvvəldən hazır olmalıdırlar. Əks halda, ölkəmizdə sosial gərginlik nəzarətdən çıxacaq və idarəolunmaz hala gələ bilər.

ANN.Az

Həmid Həmidov

Xamneyi "Eurovision" vaxtı Azərbaycanda terror törətmək əmrini verib? – ŞOK İDDİA

İrənin Ali dini lideri Ayətullah Xamneyi ölkədəki İncilab Keşikçiləri Korpusuna Qərbə və onun müttəfiqlərinə qarşı terror hücumlarını artırmaq göstərişi verib.

ANN.Az-ın "Daily Telegraph"-a istinadən verdiyi xəbərə görə, buna səbəb həmin ölkələrin Suriya prezidenti Bəşər Əsədin devrilməs-

inə dəstək vermələridir.

Qərbin kəşfiyyat orqanlarının rəsmilərinin bildirdiyinə görə, Xamneyi İran Milli Təhlükəsizlik Şurası ilə Tehrandə təcili görüşdən sonra bu göstərişi elitar Qüds Qüvvələrinə verib.

Görüşdə Xamneyinin göstərişi ilə hazırlanmış xüsusi hesabat gözədən keçir-

ilib. Hesabatın nəticəsinə görə, BMT-nin İrana tətbiq etdiyi sanksiyalar və Qərb ölkələrinin Suriya müxalifətinə verdiyi dəstək İranın milli maraqlarına təhlükədir və İran bu təhdidlərə qarşı səssiz qala bilməz.

Qeyd edək ki, Qərb kəşfiyyatının məlumatına əsasən, İranın ali dini lideri Ayətullah

Xamneyi İran İslam İncilabı Keşikçiləri Korpusunun xüsusi bölmələrinə "Eurovision" mahnını müsabiqəsi günlərində Azərbaycanda terror aktları

törətmək barədə şəxsən göstəriş verib. Terror aktlarının məqsədi Qərbi və onun tərəfdarlarını vahiməyə salmaq olub. **ANN.Az**

Nizami Cəfərov: "Əlifbada islahatlara ehtiyac var"

Xəbər verdikimiz kimi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Dilçilik İnstitutunun direktor əvəzi Fəxrəddin Veysəli bir-neçə gün bundan öncə hazırkı əlifbamızda dəyişiklik edilməsinə ehtiyac olduğunu bildirmişdi.

Fəxrəddin Veysəlinin sözlərinə görə, bu gün Azərbaycan əlifbasında bir neçə artıq işarə var: "Əlifbamızdakı "q", "ğ", "ə", "ç" hərfləri daha münasib formada yazıla bilər. İnternetlə yazışan zaman da bu hərflərdən istifadə etdikdə çətinliklər yaranır. Onların nə ilə əvəzlənməsinə gəldikdə, bunu hələ fikirləşmək lazımdır. Bunun üçün qrafemlərin birlişməsindən də istifadə etmək olar".

Professor həmçinin bildirib ki, Azərbaycan dilində "ə" istisna olmaqla, bütün incə saitlər qalın saitlərin üzünə (ö, i, ü) nöqtə qoymaqla yaradılıb. Bu simmetriyanı gözləmək baxımından "ə"-ni də "a" hərfinin üzünə iki nöqtə qoymaqla yazmaq olar və "ə" hərfinin belə yazılması elmi cəhətdən daha düzgündür.

Məsələyə münasibət öyrənmək üçün ANN.Az portalı Milli Məclisin Mədəniyyət Komitəsinin sədri deputat Nizami Cəfərova əlaqə saxlayıb.

Nizami Cəfərov deyib ki, həqiqətən də əlifbamızda müəyyən dəyişikliklərin edilməsi vacibdir: "Fikir versək görürük ki, əlifbamızda bir sistemlik var. Buna görə də bu məsələlərə yenidən baxmaq, irəli sürülmüş təklifləri müzakirəyə çıxarmaq vacibdir. Yeni irəli sürülən bu təkliflər təsadüfi deyil. Həmdə indi kompüter əsridir. Baxmayaraq ki, bizim əlifba latin qrafikalıdır, kompüter və telefonlarımızda bu işarələr başqa cür yazılır. Yeni əksər telefonlarda "ə" işarəsi yoxdur. Bunun yerinə məcbur

qalıb "e" yazırıq".

Millət vəkili bildirib ki, türk xalqlarının ümumi – ortaq əlifbası yaradılmalıdır: "Bu bizim marağımızda olan bir məsələdir. Biz istəyirik ki, bütün türk xalqları bir işarəni eyni cür oxusun və eyni cür də tələffüz etsin. "A" hərfi bütün türk xalqlarının əlifbasında var və "a" səsini ifadə edir. Bu zaman hansı türk dillərində "ə" səsi varsa, bu da eyni işarə ilə ifadə olunmalıdır. Bu cür problemə görə müəyyən dəyişikliklər lazımdır. Hətta Türkiyə türkcəsində də "ə" səsini işarəsinə ehtiyac var. Əgər biz ümumi əlifba yaranmasını istəyiriksə, bu zaman Türkiyə əlifbasında da dəyişikliklər olunmalıdır". Nizami Cəfərov bütün bu məsələlərin geniş müzakirələrə ehtiyacı olduğunu qeyd edib: "Bildiyimiz kimi, əlifba xalqa məxsus bir şeydir. Buna görə ən tanınmış mütəxəssisin belə, bu yöndə söylədiyi fikirlər müzakirələrə çıxarılmalıdır. Bizdə latin əlifbasının əsasında xeyli sayda kitablar nəşr olunub, hazırda da nəşr olunmaqdadır. Buna görə də burdan geri dönüş yoxdur. Amma təmkinlə, hövsələylə müəyyən məsələləri müzakirə edib həll etmək olar. Ola bilər, bu bir neçə il çəksin. Amma müzakirələr ümumilikdə qaçılmazdır". **ANN.Az**

KÜRD LƏR TÜRKİYƏNİ TƏHDİD EDİRLƏR

BƏŞƏR ƏSƏD ATASININ YOLUNA QAYITDI

- Türkiyənin «Doğan» xəbər agentliyinin verdiyi məlumata görə, Türkiyə-Suriya sərhəddində yenidən PKK-nın hərbi düşərgələrinin yerləşdirilməsi qərarı verilib. DIA.AZ-ın sözügedən mənbəyə istinadən verdiyi xəbərdə vurğulanır ki, bu barədə qərarı rəsmi Dəməşq verib.

Məlumata görə, PKK-çı kürdlər Qamışlı, İdlib və Ayn-Əl-Ərəb həm-

sərhəd rayonlarında yerləşdiriləcəklər. Hətta onlara Suriya prezidenti Bəşər Əsəd tərəfindən maliyyə yardımı da vəd edilib.

Təbii ki, bölücü kürdlərin Türkiyə ilə həmrəşəd rayonlara nədən yerləşdirilmələrinin səbəbi hər kəsə aydındır. Xatırladaq ki, sonuncu dəfə bölücü kürdlər 13 il əvvəl həmin ərazilərdə olub və Bəşər əsəd atası - Hafiz Əsədin ölümündən sonra kürdləri ölkəsindən çıxarıb. **DİA.AZ**

A z ə r b a y c a n ı n Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi İranın Ətraf Mühit Təşkilatı sədrinin dəniz məsələləri üzrə müavini Abdurrza Kərbasinin Xəzərin çirkləndirilməsində Azərbaycanın rolu barədə söylədiyi ittihamlara cavab verib.

Nazirliyin Ekologiya və təbiəti mühafizə siyasəti şöbəsinin müdiri Rasim Səttaradə deyib ki, Xəzərin çirkləndirilməsində

Azərbaycan İranın ittihamlarına cavab verdi

Azərbaycanın rolu barədə İran tərəfindən ittihamların irəli sürülməsi ilk dəfə deyil.

Onun sözlərinə görə, dənizin ekoloji durumunun yaxşılaşdırılması, ətraf mühitin mühafizəsi üçün beş Xəzəryanı ölkə birgə səy göstərməlidir.

"Cənab Kərbasini narahat edən neft hasilatı nəticəsində ekoloji təhlükə ilə bağlı qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra burada neft az tullantılı və tullantısız qabaqcıl texnologiyalar və müasir idarəetmə sistemləri tətbiq edilməklə hasil olunur. Bu da ətraf mühitə təsiri minimuma endirməyə imkan verir", - Səttaradə əlavə edib.

O qeyd edib ki, Xəzərin çirklənməsinin əsas səbəbi qurudan çirklənmə, xüsusilə sənaye və məişət tullantılarının çaylar vasitəsilə dənizə axıtılmasıdır. Bu, onu göstərir ki, Azərbaycan heç cür əsas çirklənmə mənbəyi ola bilməz. Xəzərin qurudan çirklənməsinin real göstəricisi isə dənizin sahil zolağında məskunlaşan əhalinin sayı ilə bağlıdır.

"İrənin Xəzər sahil zolağında yaşayan əhalisinin sayının bütün digər Xəzəryanı ölkələrin sahil

hissəsində yaşayan əhalinin ümumi sayından artıq olduğunu nəzərə alsaq, qurudan çirklənmədə İranın payının Azərbaycandan daha çox olduğunu söyləyə bilərik.

Belə ki, Xəzərin İran sahil ərazilərində təmizləyici qurğu və kanalizasiya sistemlərinin olmaması, bu ərazilərdə əsasən kənd təsərrüfatı ilə məşğul olduğundan külli miqdarda kanalizasiya suları, kimyəvi gübrə, o cümlədən pestisidlərdən istifadə olunması Xəzər dənizinin çirklənməsində daha böyük rol oynayır", nazirlik rəsmisi əlavə edib.

O deyib ki, Azərbaycanda ekoloji problemlərə, o cümlədən Xəzər dənizinin ətraf mühitin qorunması məsələlərinə böyük diqqət göstərilir. Son illər ərzində Xəzər dənizinin çirklənməsinin qarşısının alınması üçün mərkəzləşmiş kanalizasiya sistemlərinin yenidən qurulması, mövcud çirkab su təmizləyici qurğuların modernləşdirilməsi və yenilərinin inşası üzrə iri miqyaslı layihələr həyata keçirilir. Eyni zamanda, Xəzər dənizinin hətta kiçik lokal mənbələrdən çirklənməsinin qarşısını almaq üçün modul tipli təmizləyici qurğular quraşdırılaraq "Xəzər dənizinin ekoloji

mühitinin mühafizəsi sistemi" yaradılıb.

"Düşünürük ki, digər Xəzəryanı dövlətlərə qarşı ittihamlar irəli sürmək əvəzinə həmin ölkələrlə birgə Xəzərin ətraf mühiti və bioloji resurslarının mühafizəsi istiqamətində fəaliyyəti genişləndirmək daha məqsədemüvafiq olar", - Səttaradə bildirib.

Qeyd edək ki, İranın İRNA agentliyinin məlumatına görə, İranın Ətraf Mühit Təşkilatının sədrinin dəniz məsələləri üzrə müavini Abdurrza Kərbasi deyib ki, Azərbaycan Xəzər dənizində köhnə neft qurğuları ilə neft hasilatı edir və bununla da dənizi çirkləndirir. İran Xəzər dənizində təmizlənmə xərcləri və ətraf mühitə dəymiş ziyanı hesablayacaq. Bundan sonra Azərbaycanın dənizi çirkləndirdiyi üçün cərimə ödəməsi məqsədilə İranın Xarici İşlər Nazirliyi vasitəsi ilə lazımi orqanlara şikayət olunacaq. "Ənzəli sahillərində neft ləkələri ekspertlərimiz vasitəsi ilə müşahidə olunub. Aparılmış araşdırmalar göstərir ki, bu ləkələr Azərbaycanın köhnə platformalarından dənizə axır. Onlar da tufan və külək vasitəsi ilə İran sahillərinə gəlir", - deyərək Kərbasi deyib. **Trend**

Erməni terrorunun tarixi – Silsilə

“Qafqazinfo”ya erməni terrorizminin tarixi ilə bağlı yazılar təqdim edilib. Həmin materialları silsilə şəkilində oxuculara təqdim edəcəyik.

Birinci yazı

Erməni terrorizminin yaranma səbəblərinin müəyyən edilməsi üçün birinci növbədə problemi bir neçə istiqamətdə öyrənmək, yeni bu xalqın tarixi inkişafını, iqtisadi fəaliyyətini, ictimai münasibətlər sistemini, milli psixologiyasını nəzərdən keçirmək lazımdır. Qeyd etmək lazımdır ki, ermənilərin hər hansı bir formada çıxışları yalnız tabeçiliyində olduqları dövlətlərin ətrafında beynəlxalq vəziyyət gərginləşərkən və bu dövlətlərin mərkəzi aparatları zəifləyərkən təzahür etmişdir. Bu zaman ermənilər və fəallaşdıqları dövrün beynəlxalq gücləri qarşılıqlı şəkildə bir-birlərindən faydalana bilmişdilər. Burada onların milli xüsusiyyətləri çox gözəl şəkildə özünü biruzə vermişdir:

“Bu xalq istər xasiyyətinə, istərsə də coğrafi vəziyyətinə görə qədimdən ikiüzlü və riyakardır. Bunlar daim romalıları nifrətdən, parfiyalılara isə həsəddən az qala partlayırlar. Tasit». (Ə.Eloğlu. Zəngəzur hadisələri. B., Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1993 (59s)) Həqiqətən də ermənilərdəki bu psixoloji çalarlar belə gərgin zamanlarda daim hiss olunmuşdur. Lakin bununla belə ermənilərin iddialarla dolu xülyaları daim onlar arasında yaşadılmaqdadır: «Güman edirlər ki, güya cənnət Ermənistanda olmuşdur». (A.Düma. Qafqaz səfəri. B., Yazıçı, 1985, s.54 (144s.)) Göründüyü kimi ermənilər nəinki bu fikirlərlə yetinməmiş, hətta onları əsrlərlə yaymağa çalışmışlar. Fəqət tarixi inkişaf heç zaman ermənilərin bu xülyaları ilə paralel addımlamamışdır. Belə ki, onların demografik imkanları və idarəetmə qabiliyyətləri (qeyd edək ki, ermənilər ümumən fəndgir bir millət kimi səciyyələnsələr də, onlar nə dünya elminə, nə də digər sahələrə elə bir düha bağışlamamışlar) onlara böyük dövlət yaratmaq və ona sahib olmaq imkanı yaratmırdı. Dediklərimizdən də irəli gələrək ermənilər anlayırdılar ki, onların xülyalarını həyata keçirmələri üçün açıq üsullardan istifadə etmək imkanları yoxdur. Belə olan halda ermənilər daim mübarizə

üsullarının ən çirkinlərinə əl atırdılar. XIX əsrin 60-70-ci illərindən başlayaraq əvvəl Osmanlı İmperiyasına, sonra isə Azərbaycan xalqına qarşı bu çirkin üsullardan biri olan, qanlı terrorizmdən istifadə etməklə ermənilər kapitalist dövrü dünyasının ilk terrorçu xalqı olaraq tarix səhnəsinə girdilər.

Tarixdən məlumdur ki, XIX əsr Osmanlı dövlətinin dağılma əsri kimi səciyyələnilir. Bu əsr böyük dövlətlərin Rusiya, İngiltərə, ABŞ, Fransa kimi xristyan nəhənglərinin Osmanlı səltənətini bölmək üçün real fəaliyyətə başladığı bir dövrdür.

Ermənilər isə bu zaman Osmanlı İmperiyasının digər xaçpərəst millətləri kimi böyük xristyan dövlətinin karına qaldırdılar. Hətta erməni şairi Beşikdaşlıyan bu caniləri mədh edərək şerlər yazdı. Zeytunun qiyamçı erməniləri Osmanlı dövlətindən Fransa imperatoru III Napaleona şikayət etdilər. (A.Məmmədli. Göst.ələri, s.99) Ermənilərin bu qiyamının haradan cəsarət aldığı görünür çətin deyildi. 1856-cı ildən Osmanlı dövlətində bəyan edilən islahat fərmanı Fransa və İngiltərənin təsiri ilə edilmişdir. Bu fərmandan irəli gələrək Osmanlıda protestant missionerlərin fəaliyyətləri güclənmişdi. Ermənilər isə öz növbəsində xəfiyyə rolunu oynayan bu təşkilatların xidmətlərindən, həmçinin beynəlxalq vəziyyətin dəyişmələrindən məharətlə istifadə edirdilər. Belə ki, 1856-cı il Krim müharibəsinin bitməsi ilə Qərb dövlətlərinin, xüsusən İngiltərənin «köməyi» nəticəsində Osmanlı dövləti müharibədən uğurla çıxmışdı. Lakin o öz növbəsində yuxarıdakı fərmanı verməklə, Fransa və İngiltərəyə onun daxili işlərinə qarışmaq imkanı vermişdi.

şəkildə baş verən qiyamlarda göstərdi. Rus-türk müharibələrində ruslara köməkliklər göstərməklə Osmanlı dövlətinə qarşı ilk xəyanətlərini etmiş ermənilərin qeyri-insani keyfiyyətlərini nəzərə alaraq ruslar türk-müsəlman əhalisinin qırılmasında onlardan məharətlə istifadə edirdilər. 1839-cu ildə Əzurumun tutulması zamanı ermənilər yerli türk-müsəlman əhalisini qılıncdan keçirməyə yaxından «kömək göstərmişdilər». 1862-ci ildə isə xarici dövlətlərin dəstəyindən istifadə edən fanatik millətçiləri müstəqil «Erməni dövləti»

qurmaq istədiklərini dünyaya bəyan edərək, Osmanlı hakimiyyətinə qarşı qiyam hakimiyyətinə qarşı qiyam başlatdılar. Hətta erməni şairi Beşikdaşlıyan bu caniləri mədh edərək şerlər yazdı. Zeytunun qiyamçı erməniləri Osmanlı dövlətindən Fransa imperatoru III Napaleona şikayət etdilər. (A.Məmmədli. Göst.ələri, s.99) Ermənilərin bu qiyamının haradan cəsarət aldığı görünür çətin deyildi.

1856-cı ildən Osmanlı dövlətində bəyan edilən islahat fərmanı Fransa və İngiltərənin təsiri ilə edilmişdir. Bu fərmandan irəli gələrək Osmanlıda protestant missionerlərin fəaliyyətləri güclənmişdi. Ermənilər isə öz növbəsində xəfiyyə rolunu oynayan bu təşkilatların xidmətlərindən, həmçinin beynəlxalq vəziyyətin dəyişmələrindən məharətlə istifadə edirdilər. Belə ki, 1856-cı il Krim müharibəsinin bitməsi ilə Qərb dövlətlərinin, xüsusən İngiltərənin «köməyi» nəticəsində Osmanlı dövləti müharibədən uğurla çıxmışdı. Lakin o öz növbəsində yuxarıdakı fərmanı verməklə, Fransa və İngiltərəyə onun daxili işlərinə qarışmaq imkanı vermişdi.

«köməyi» nəticəsində Osmanlı dövləti müharibədən uğurla çıxmışdı. Lakin o öz növbəsində yuxarıdakı fərmanı verməklə, Fransa və İngiltərəyə onun daxili işlərinə qarışmaq imkanı vermişdi.

Bundan istifadə edən ermənilər təşkilatlanmağa başlamışdılar. Bu komitələr isə gələcək terror təşkilatlarının özlərinə çevriləcəkdilər.

1877-1878-ci illər rus-türk müharibəsindən ermənilər xüsusi mənfəətlər götürdülər. Belə ki, onların adı ilk dəfə olaraq San-Stefano müqaviləsinə salındı. Həmin müqavilənin 16-cı maddəsinə əsasən Osmanlı dövlətindən tələb olunurdu ki, ermənilər yaşayan vilayətlərdə islahatları tezləşdirsin və onların təhlükəsizliyini təmin etsin. Çox maraqlıdır ki, burada söhbət kürdlərdən və çərkəslərdən müdafiədən gedirdi. (Fayql Erix. Göst.ələri, s.35) Ermənilər Rusiya ilə Osmanlı arasında cərəyan edən danışıqlar zamanı boş dayanmırdılar. Onlar uğrunda xəyanət etdikləri Osmanlı dövlətindən Rusiyaya məktublar göndərirdilər. Bunlardan birində yazılırdı: «Şərq xristyanları olan biz ermənilər də Qərb xristyanları kimi Rusiyanın köməyi sayəsində müstəqillik əldə etmək istəyirik. Xahişimiz, istəyimiz budur». (İ.Məmmədov. Tariximiz, torpağımız, taleyimiz. B., «Adiloğlu», 2002, s.269(700s.))

Ancaq bolqarlar, serblər, rumınlar, yunanlar kimi ermənilər öz dövlətlərini qura bilmədilər. Çünki böyük dövlətlərin planlarında müvəqqəti istifadə üçün nəzərdə tutulmuş ermənilərə dövlətçilik vermək hələ yer almamışdı. Çünki Osmanlı hələ bütün gücünü itirməmişdi və ona zaman-zaman təsir etmək üçün erməni kartı hələ lazım idi. Belə vəziyyətdə, iddiaların təmin olunmadığı bir şəraitdə erməni terrorizmi cücərməyə başlayırdı.

İlk əvvəl erməni terrorizminin fəaliyyət meydanı Anadolu olsa da daha sonralar ermənilərin mənbəyi olduğu bu xərcəng xəstəliyi Qafqaza, o cümlədən Azərbaycana da keçməyə başladı. Çünki rus-iran və rus-türk müharibələri nəticəsində ermənilərin Qafqaza köçürülməsi burada demografik vəziyyəti onların xeyrinə dəyişirdi. Şavrov ermənilərin necə həyasızcasına torpaq zəbt etdikləri haqda yazarkən onların Rusiya üçün gələcəkdə böyük bir problemə çevriləcəyini qeyd edirdi. (Şavrov N.N. Novə uqroza ruskomu delu v Zakavkazge. Predstoəhae rasprodaja

inorodüam. V sb: istorie Azerbaydjana po dokumentam i publikaüiem.

B., «Glm», 1990, s.65) Ancaq ermənilər Rusiya İmperiyasına çox lazım idilər. Ona görə ermənilərin bu cür işlərinə hələ çox dözüləcəkdi.

Bütün dünya isə XIX əsrin 80-cı illərində yaranmağa başlayan erməni təşkilatlarının fəaliyyət metodlarında açıq-aşkar terrorist üsullara əl atıldığına göz yummağa başladı. Bundan ürəklənən ermənilər 1887-ci ildə «Hınçak»ı yaradarkən bəyan edirdilər:

«İstənilən şəraitdə türkləri və kürdləri öldürmək, öz məqsədlərinə xəyanət edən ermənilərə heç vaxt aman verməmək və onlardan intiqam almaq». (A.Məmmədli. Göst.ələri, s.118) Göründüyü kimi terrorizm nəinki Azərbaycana, Türkiyəyə və ya digər müsəlman xalqlarına qarşı yönəlmişdi. Həmçinin onun hədəfinə bəzi erməni ziyalıları da dönməkdə idi. Çünki həmin ermənilər anlayırdılar ki, böyük dövlətlər ermənilərdən yalnız öz mənafeələrinin gerçəkləşməsi üçün istifadə edirdilər. Qərb dövlətləri tərəfindən rəğbətəndirilən bu separatçı-terrorçu hərəkatdan ziyan çəkən tərəflərdən birində məhz ermənilər olmuşdular.

Axı erməni xalqı hələ XIX əsrin əvvəllərində «Osmanlı İmperiyasında heç bir siyasi ambisiyalarla yaşayırdı». (J. Malevil. Armənska ətraqedie 1915 qoda. B., «Glm», 1990, s.75 (128 s.)) Və belə də yaşamaqda davam edə bilirdi. Ancaq belə olmadı. Erməni qondarma müqavimət hərəkatı terror çıxışlarının vüsət alması ilə təzahür etdi.

XIX əsrdə yaranmış olan bütün erməni təşkilatları terrorist mahiyyət daşımaqda idilər. Həmin təşkilatlardan danışarkən biz məsələnin mahiyyətinə daha dərinləndirərək varacağıq.

Emin Əliyev. “Qafqazinfo”

Azerbaycanlı Kürtler Haklarını İstiyor

Son zamanlarda sık sık gündeme gelen "ana dil" ve "ana dilde eğitim hakkı" isteği, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan'da yaşayan Kürtlerin de gündeminde.

Küreselleşen dünyadaki asimilasyon sarmalında kimliklerini yitirmemek ve kültürlerini yaşatabilmek için atıkları demokratik adımlar ile Azerbaycan basınında geniş yankı uyandıran Kürtler son olarak geçtiğimiz yılın haziran ayında düzenledikleri basın toplantısında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'e Kürtçe eğitim çağrısında bulunmuşlardır.

Kürtlere karşı uygulanan asimilasyonun durdurulması, Kürtçe eğitim ve kültürel çalışmaların önündeki engellerin kaldırılması için Rojhat-Azerbaycan Kürt Gençler Teşkilatı Başkanı Nicat Cebayilov tarafından Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev'e yazılan mektup sonrası Bakü'deki Uluslararası Basın Merkezinde "Diplomata Kurdî" gazetesinin sahibi Tahir Süleyman'ın da katıldığı basın toplantısında, Azerbaycan'da yaşayan Kürt nüfusunun ciddi bir asimilasyon tehlikesi ile karşı karşıya bulunduğu ve bunun durdurulmaması halinde Kürtlerin yok olabilecekleri belirtilmişti.

29.06.2011'de Azerbaycan'da yaşayan Kürt halkının haklarının tanınması amacıyla düzenlenen basın toplantısında belirtilen hedeflerden biri de Kürt Gençler Teşkilatı kurulacağı idi. Bu konuda aktif olarak rol alan Nicat Cebayilov, Rojhat-Azerbaycan

Kürt Gençler Teşkilatı'nı 2011 Eylül ayında 100'den fazla üye ile kurarak Azerbaycan'da yaşayan Kürt gençlerinin örf, adet, gelenek ve göreneklerinin korunması yanı sıra ana dil-Kürtçe'nin korunması ve geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar yürüteceklerini bildirdi.

Kitle iletişim araçlarının günümüzdeki önemine vurgu yapan N. Cebayilov: "Çoğu ülkede olduğu gibi Azerbaycan'da

amaçlardan biri de Kürt halkını kültürüyle, tarihiyle, diliyle başta Azerbaycan olmak üzere herkese en iyi şekilde tanıtmaktır." dedi. İlk aşamada dil ve folklor kursları açarak Azerbaycan'da yaşayan Kürt gençlerinin katılımını sağlamayı planladıklarını belirten Rojhat-Azerbaycan Kürt Gençler Teşkilatı Başkanı Cebayilov: "Azerbaycan'da yaşayan Kürtlerin yaşam tarzlarını diğer ülkel-

da Kürtler ancak medya üzerinden en çok da Türk medyası üzerinden tanınıyor. Türk medyasının ne kadar özgür olduğu son zamanlarda yapılan tutuklamalar ile aşikardır. "Azerbaycan'ın devlet ve özel televizyonları Kürtlerin yüzüne kapalıdır. Azerbaycan vatandaşı olan Kürtlerin Azerbaycan'da kendi ana dillerinde, kendi kültürlerine uygun ne bir televizyon kanalı ne de bir radyoları var. Bizim Kürt Gençler Teşkilatı'nı kurmamızdaki asıl

erde yaşayan Kürt kardeşlerimize tanıtılabilmek istiyoruz."

Başta Türkiye olmak üzere, Irak'taki Kürdistan yönetimi ile de iletişim kurmak ve bu şekilde Azerbaycan'da yaşayan Kürtlerin diğer ülkelerde yaşayan Kürtlerle bağlarını sağlamlaştırmak, asimilasyondan kurtulmak için önemli bir adım olacaktır diyen Nicat Cebayilov, Irak Dışişleri Bakanı Hişyar Zêbarî'yle, Azerbaycan'ı ziyareti sırasında yaptığı kısa görüşmede de bu sorunları

dile getirdiğini belirtti ve kısa zaman içinde Türkiye'ye giderek BDP'li Kürt milletvekilleriyle de görüşmek istediğini, Azerbaycanlı Kürtlerin sorunlarını paylaşmak, özellikle asimilasyona karşı ne gibi tedbirler alınabileceği ile ilgili görüşme yapmak istediğini söyledi.

Irak Cumhurbaşkanı Celal Talabani ve Irak Kürdistan Devleti Başkanı Mesûd

Barzanî'ye yolladığı mektupta 1988 yılında Azerbaycan topraklarının Ermenistan tarafından işgale uğradığı sırada, Azerbaycan halkının, aynı zamanda Azerbaycan vatandaşı olan Kürtlerin, Ermeniler tarafından soykırıma maruz kaldığını belirten Cebayilov, Ermenilerin Karabağ'da yaptığı katliamın görsel kanıtının Hocalı'da gerçekleştirilen katliam olduğu vurguladı. Azerbaycan Kürt gençleri adına Irak Cumhurbaşkanı'ndan Hocalı'da Ermenilerin gerçekleştirdiği katliamın Irak parlamentosunda soykırım olarak resmen tanınmasını istediğini belirten Kürt Gençler Teşkilatı Başkanı, bu katliamın soykırım olarak TBMM tarafından tanınması için aynı teklifi BDP'li milletvekillerine götüreceğini belirtti. Şu anda Azerbaycan'da "de facto" olarak faaliyet gösteren Kürt Gençler Teşkilatı'nın kısa zamanda "de jure" olarak da tanınması için resmi makamlara müracaat ettiklerini ve gerekli yasal zemini oluşturduklarını belirten Nicat Cebayilov: "Her türlü zorluğu, aksiliği çıkarmalarına rağmen usanmadan her gün belgeleri tekrar tekrar düzenleyip ilgili makama sunuyoruz. Kısa zamanda teşkilatımızın bütün resmi işlemleri bittikten sonra faaliyetlerimizi hızlandıracağız." dedi.

Kürtlere karşı uygulanan asimilasyonun durdurulmasını ve Kürtçe eğitim ile kültürel çalışmalarının önündeki engellerin kaldırılmasını isteyen Kürtlere tepki gösteren Azerbaycan'daki milliyetçi muhalefet ise bu talepleri "şövenist furya" olarak nitelendi. Kürtlerin bu isteklerine Azerbaycan'ın eski Milletvekillerinden Cümşüd Nuriyev'in "Kürtlere burada her şey verildi. Başka bir şey istemek kudurganlıktır" şeklinde basına demeç verdiğini belirten Cebayilov, Nuriyev'in Kürtleri rencide ettiğini belirterek "Ben ona son defa söylüyorum, Cümşüd Nuriyev ya basında Kürtlerden özür istesin, ya da onunla mahkemede konuşacağız" dedi. Azerbaycan anayasasının; 21. maddesi'nin 2'nci fıkrasında "Azerbaycan Cumhuriyeti, halkın konuştuğu başka dillerin serbest kullanılmasını ve gelişmesini sağlar." ve ana dil hakkı ile ilgili anayasanın 45. Maddesinin 1'inci fıkrasında "Herkesin anadilini kullanma hakkı vardır. Herkesin istediği dilde eğitim alma ve yaratıcı faaliyetlerde bulunma hakkı vardır." ve aynı maddenin 2'nci fıkrasında "Hiç kimse ana dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz." ifadeleri yer almaktadır. nucehaber.com

DTK ve BDP'li Eş Başkanların da aralarında bulunduğu binlerce kişi, Roboski katliamının aydınlatılması için mezarlıkta adalet nöbetine giren aileleri ziyaret etti. Şırnak'ın Uludere İlçesi'ne bağlı Ortasu (Roboski) Köyü'nde savaş uçakları tarafından katledilen 34 sivil yurttaş için aileleri tarafından mezarlıkta açılan çadır ile başlatılan adalet nöbeti eylemi sürüyor. Roboskili aileler, aralarında DTK Eş Başkanları Ahmet Türk ile Aysel Tuğluk, BDP Eş Genel Başkanı Gülten Kışanak, BDP Eş Genel Başkan Yardımcısı ve Hukuk Komisyonu üyesi Meral Danış Beştaş, Milletvekilleri Emine Ayna, Nursel Aydoğan, BDP Diyarbakır, Mardin Batman, Siirt ve Şırnak il, ilçe ve belde yöneticileri, bölge belediye başkanlarının yanı sıra Barış Anneleri İnisyatifi ve DÖKH bileşenlerinin de bulunduğu binlerce kişi tarafından ziyaret edildi.

Ziyaret için Şırnak'ta BDP İl binası önünde bir araya gelen DTK ve BDP'liler, çok sayıda araçlık konvoy ile Roboski'ye gitti.

Konvoy, Şırnak ili çıkışında yoğun önlem alan polis ve özel hareket timleri tarafından durduruldu. Polis ile yapılan görüşmenin ardından yeniden yola devam eden DTK ve BDP'liler,

DTK ve BDP'liler, Roboski'de

geçtikleri güzergahlarda caddelere çıkan yurttaşların yoğun ilgisi ile karşılaştı. 3 saat süren yol boyunca caddelere çıkan yurttaşlar alkış, zılgıt, zafer işareti ve sloganlar attı.

Türk, mezarlık ziyareti sırasında fenalık geçirdi

Roboski girişinde yüzlerce yurttaş tarafından slogan ve alkışlarla karşılanan DTK ve BDP'liler, 34 sivil yurttaşın defnedildiği Gülyazı Köyü Mezrası'na geçti. Mezrada bekleyen ailelerin bombardımanında kaybettiği yakınlarının resimlerinin üzerinde bulunduğu tişörtleri giymesi ve posterlerini taşıması dikkat çekti. Ziyarette, duygulanarak yaşanan, Roboskili anneler gözyaşlarına hakim olamadı.

Karşılamanın ardından heyet mezarlığa doğru yürüyüşe geçti. Mezarlığın, mezradan yüksek olması nedeniyle sağlık sorunu yaşayabileceği düşünülen kalp hastası DTK Eş Başkanı ve

Mardin Bağımsız Milletvekili Ahmet Türk'ün mezar ziyaretine gitmemesi yönündeki uyarıları dikkate almadığı gözlemlendi. Mezarlığa kadar 3 kez rahatsız

zlanıp iki kez de fenalaşan Türk, Roboskili aileler aracılığı ile tepeye çıktı. Kitlenin tamamının mezarlığa gelmesinin ardından dua okundu. Okunan duaların ardından demokrasi mücadelesinde yaşamını yitirenler için saygı duruşunda bulunan kitle ardından Kürtçe marşlar okudu. Marşın ardından da "Şehit namirin" ve "Katil Erdoğan" sloganı atıldı.

Türk: Kürt halkının davasına güveni, dağlar kadar büyüktür

Şırnak İl Başkanı Baki Katar'ın ziyarete ilişkin yaptığı değerlendirmenin ardından konuşan DTK Eş Başkanı Ahmet Türk, "Kürt halkının davasına güveni bu dağlar kadar büyüktür" dedi. "Yıllardır Kürt halkı kendisine uygulanan baskı, imha ve inkar politikalarını unutmadı" diyen Türk, "Kürt halkı bu baskıları yenmiştir. Artık tutuklamalar, işkenceler Kürt halkını davasından geri çeviremiyor. Kürt halkı artık sadece 'An azadi an azadi' diyor. Kürt halkının temel talebi anadilde eğitim, kültür ve kimlik yerine getirilmelidir. Kürt halkı kimliksiz bir yaşamı asla kabul etmez. Tüm Kürdistan halkı barış ve eşitlik için her yerde mücadele veriyor vermeye de devam edecektir. Erdoğan, 'Zulme karşıyız' diyor! Ama Kürt halkı üzerinde uygulanan baskı ve zulmü görmezden geliyor. Roboski devletin kirli yüzünü ortaya çıkarmıştır" dedi. Şırnak'ta

askeri aracın şarmpole yuvarlanması sonucu meydana gelen kazaya da değinen Türk kazada yaşamını yitiren asker sayısının Valiliğin yapmış olduğu açıklamanın aksine yerel kaynakların 18 olduğunu belirttiğini kaydetti.

Kışanak: Roboski bir insanlık sınavıdır

Ardından konuşan BDP Eş Genel Başkanı Gülten Kışanak, "34 canımızı kaybettik. Acısı dün gibi taze bir dakika bile aklımızdan çıkmıyor" dedi. "Savaş uçaklarının bombardımanı sonucu katledilen 34 sivil yurttaş Kürdistan tarihinde yaşayacak" diyen Kışanak, "Yapılan katliam ile AKP hükümeti sadece Roboski'de değil her yerde Kürt halkı için bitmiştir. AKP hükümeti Kürtleri inkar eden bir hükümettir. Roboski bir insanlık sınavıdır. Aileler bu insanlık sınavını başarı ile geçmiştir. Bu katliamın faillerini ortaya çıkarmak için aileler bir an olsun mücadelelerinden vazgeçmediler. Bizde onların daima yanlarında olacağız. Bu mücadelede yılmaz bir neferin yılmazı olacağız" dedi.

Konuşmaların ardından yeniden dua eden kitle daha sonra köye inip aileler tarafından hazırlanan yemeği yedi. Heyetin akşam saatlerinde köyden ayrılması bekleniyor. **DİHA**

Kürdistan Milli Hareketi- Azadi İnisiyatifi

Milli (din, dil, toprak, kültür, tarih, etnik, coğrafya vb.) değerlerden beslenen ve ideolojik dünya tasavvuru her ne olursa olsun tüm hareketler birer milli hareket olarak tanımlanırlar. Dolayısıyla egemen istibdata, istilaya karşı mücadele veren/vermeyi hedeflemiş her hareket ister pasif (sivil itaatsizlik) ister silahlı isterse de farklı yöntemler izlesin, kısaca millimilliyetçi olarak tanımlanırlar. Bir hareketin kendini demokratik, sosyalist, muhafazakâr olarak tanımlaması onu milli bir formun dışına çıkarmaz. Çünkü bu vasıfları taşıyan, taşımaya namzet tüm ulusal hareketler önce millidir sonrası ise demokratik, dini, seküler ve sosyalisttirler.

Demokrasi, sosyalizm, din gibi kavramlar bir hareketin ancak siyasal ve sosyal tercihinin temel yansımalarıdır. Yani İslami bir hareket siyasal, sosyal, politik ve ekonomik varlığını dinsel esaslar üzerinden konumlandırmayı hedeflerken, sosyalist bir hareket ya da liberal bir hareket aynı yöntem ile toplumsal ve fikri tasavvuru doğrultusunda yoğunlaştırma politikası güder.

Egemen istibdat ve işgale son verilmesi durumunda ise tüm bu hareketler, sosyal ve siyasal olarak egemenliklerine, denetimlerine aldıkları topraklarda varlıklarını sürdürme hakkına sahip olmayı elde etmiş olurlar. Ancak bu durumda doğal olarak ulusal-milliyetçi hareket, (sosyalist, İslami, liberal) böylesi bir durumda milliliğini kısmen yitirip siyasal, sosyal ve ekonomik yaşamı çepeçevre dizayn etmede salt bir siyasal harekete (parti vb.) dönüşürler.

Burada amacımız hangi

hareketin toplumsal, sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan daha iyi ya da kötü olduğu ayrışmasına gitmek olmadığı için bu konuyu başka bir çalışmamıza bırakalım. Nitekim bu ayrışmayı ulusal hareketlerin toplumla kuracakları ilişki biçimi ve sosyal, ekonomik sorunlara yönelik getirecekleri projelerin keyfiyeti belirler. Zira öncesinde milli mücadele tandanslı hareketler böyle bir durumda halkın desteğine ihtiyaç duyan sivil hareketlere dönüşürler.

Bu açıdan, hareketlerin birbirlerine yönelttikleri ve birer baskı aygıtına dönüşen ideolojik görüşleri çatışma ortamına yönlendirmek yerine tamamen rekabet ortamına yönelik olur ve her hareket toplumsal yakınlık için toplumla uyuşma yoluna gider. Böylelikle adına ister demokrasi, ister komünizm ister dini (meşveret) her ne dersiniz deyin tüm bu hareketlerin ortak alanı seçilmişlerden oluşacak (etnik farklılıklar da) olsa, ya ulusal meclis ya da milletin meclisi diye tanımlanmış olacaktır. Kürt/Kürdistan için bu belki de henüz erkendir. Ama bu süreçte tüm ulusal-milliyetçi hareketler bu yöne bir adım atmak zorundadırlar. Kısacası, Kürdistan adına hangi milli hareketin toplumsal zemin ile kaynaşarak öne çıkacağını şimdiden kestirmek zordur.

Asıl konumuza dönersek; bu çalışmamızın başlığı her ne kadar Azadi İnisiyatifi ile ilişkilirse de bu bağlamda toplumsal destekli tüm milli hareketleri de kapsamaktadır. Azadi'nin hangi dinamiklerden beslendiği konusuna gelince: Kuşkusuz Azadi İnisiyatifi'ni milli bir hareket kavramsalına mündemiç kılan salt İslami söylemi

değil, aynı zamanda Kürdi normları kendine ölçüt alması ve bu ölçütlerin tarihsel nosyonlarla örtüşmesidir. Nitekim milli bir hareket, içinde taşıdığı farklı düşüncelerle boy gösterir. Örneğin Ağrı ve Şeyh Said Hareketi, içinde barındırdığı farklı düşünsel ve ideolojik farklılıklara rağmen, Kürdistan devletini önelemiş milli bir kurtuluş hareketidir. Dolayısıyla tarihi Azadi Hareketi'ni belirgin kılan neden, milli mücadele sonrası temel paradigması olan istibdata, işgale ve yönetimsizliğe son vererek bağımsızlığın hedef alınmasıydı. Çünkü

ulusal-milliyetçi hareketler eğer kendi kendini yönetecek bir devlet formuna ihtiyaç duymuyorsa milli bir hareket olarak tanımlanamazlar. Bu durumda Azadi İnisiyatifi'nin varlık müsebbibi olan ve zorunlu bir söylem olarak öne çıkardığı İslamilik sadece hareketin sosyal, siyasal evren tasavvuruna yönelik bir saptamadır.

Dolayısıyla Azadi İnisiyatifi Kürtlerin kendi kendilerini yönetebilecekleri bir devlet for-

munu öncelikle yaptığı açıklamalarla basına ve Kürt milletine deklere etmiştir. Öyleyse Azadi İnisiyatifi ve hatta diğer İslami, sosyalist Kürt hareketlerinin İslamilik, sosyalistlik, liberallik vurgusu söz konusu hareketleri milli Kürt hareketi ifadesinden koparmaz, aksine bütünleştirir. Nitekim Azadi İnisiyatifi'nin Kürdistan'da millileşmeyi ve milli bir mücade-

talep etmeyen bir hareket ne millidir ne de ulusal meselelerin çözümü kavuşturulması karşısında muhataplık hakkına sahiptir.

Hiç şüphesiz Azadi İnisiyatifi öncül kıldığı Kürdistanlaşma, özgürleşme bağlamında milli bir harekettir. Peki Azadi İnisiyatifi'nin İslami söylem (dini söylemin milli söylem ile çelişmediğini, aksine İslami söylemin milli bir söylem üzerinden neşu-nema bulacağı gayet açıktır) biçimiyle Kürdi bir tasavvur geliştirmesi mümkün mü? Eğer Azadi, milli bir hareket olduğunu ve Kürdistan'da millileşmeyi hatta bağımsız bir Kürt devleti istediğini açıkça beyan ediyorsa bu söylemin Kürdi bir söylem ile çelişmeyeceğini ve hatta Kürdistanlaşmaya önemli bir katkı sunabileceğini söyleyebilirim. Yukarıda önemle belirttiğimiz gibi hareketlerin dinsel, ideolojik ve yönetim biçimi üzerinden geliştirdikleri algı sadece toplumsal ve dünyevi yaşama şekline yöneliktir. Bu da toplumsal çoğunlukla elde edilebilecek bir siyasal gelişmedir. Bugün milli devletini kurmuş toplumlarda bu taleplerin partisel bir dille ya da seçimle ifadelendirildiğini görüyoruz. Örneğin İslami parti, sosyalist parti, liberal parti vb. Diğer bir deyişle milli-ulusal hareketler için bu vasıflar yalnızca hareketlerin sosyal, siyasal örgütlenme biçimini yansıtan şeylerdir.

beroj.com İrfan Burulday

Kürt meselesinde yolun sonu

Dünyada en ahlaksız savaşların bile bir kuralı var. Bakın yıllarca benzer bir mücadele yürüten İRA bomba koyduğu yerleri için önce polisi arıyor ve ne zaman patlatacaklarını söylüyordu. PKK ise yıllardır hiçbir kural tanımadan aynı şeyleri pervasızlıkla yapıyor, yapmaya da devam ediyor. Oysa şu açıktır ki, sivillere yönelen her eylem kesin terördür.

Terörün de ahlakı ve vicdanı yoktur.

Tam da bu nedenle Şanlıurfa'dan Kürt siyasetini de iyi bilen bir işadamı şöyle diyordu:

"Bu katliamı lanetlemeyenler lanetlidir"

Buna katılmamak mümkün değil. Ancak ortada herkesi ilgilendiren derin bir sorun var. Aynı şeyleri "deja vu" misali

döne döne neden yaşıyoruz?

Bu kısır döngü, sadece devlet politikalarıyla mı yoksa meşru hakları çocuk ölümleriyle kirlenenlerle mi ilgili?

Sorunun cevabı PKK'nın terör ve şiddet üreten aklında ve bölgesel ilişkilerinde saklı...

Kürtlerin bölgede derin bir mağduriyet yaşadığı biliniyor. Teröre ve şiddete tapan PKK aklı bu mağduriyeti, şeytani planlarla ayakta kalmaya çalışan bölge diktatörlerinin sunduğu olanaklarla birleştirerek kullanıyor. Kürt mağduriyeti ve meselesiyle ilgili olmadığı da çok açık... Dünyada meşruiyeti olmaması da bunu gösteriyor. Son kanlı saldırıya bakın... Gaziantep'te günahsız çocuklar, İran ve Suriye eksenli kirliliğin bedeli olarak öldürüldü.

Büyük fotoğrafta olanlar da bu kanlı sürecin bir parçası... Arap Baharı, Ortadoğu'daki son diktatörlükleri sarstığı için şiddet yükseltiyor. Hatta CHPAK Parti görüşmesinin ve Leyla Zana'nın çıkışının kesintiye uğraması da Hüseyin Aygün'ün kaçırılması da bu sürecin bir parçası...

Bu arada aynı zaman içinde Murat Karayılan'ın susması Fehman Hüseyin'in öne çıkması da tesadüf değil. Kürt sivil siyasetçileri farkında değil bu süreç, sivil siyasetin alanını daraltmıyor, yok ediyor. Böylece terörle kirlenilen ve zaten en alt seviyede olan siyasi meşruiyet, bundan sonra çok daha aşağılara inecektir.

Ve BDP tıpkı 90'lı yıllarda Türkiye'yi Kürt meselesi üzerinden faili meçhuller cehennemine çeviren siyasi partiler

gibi sandıkta bedel ödeyecektir.

Bunun en somut göstergesini de yüzünü Uludere'ye çevirenler görecektir. Aynı gün Uludere'de içinde askerlerin olduğu bir minibüs kazası oldu. 8 asker şehit olduğu kaza yerine ilk ulaşan Uluderalilerin, o yaralı askerleri kurtarmak için nasıl canhıraş bir çaba harcadıklarını televizyon ekranlarından izledik... Kaza veya bomba, ne olduğunu bilmeden çayını yarım bırakıp askerlere el uzatan kadınlı-erkekli Uluderaliler, 6 ay önce yaşadıkları katliamı bir yana bırakarak içimizdeki insanlığın hâlâ ölmediğini gösterdi. İşte Türkiye'yi her şeye rağmen bir arada tutan ve zenginliğimiz denilen gerçek bu...u...

Mahmut Övür /
Gazeteci - Sabah

Kürt siyasetiyle ilişkili kiminle konuşsam ağzını bıçak açmıyor. Gaziantep'te bayramın ikinci gününde yaşanan vahşeti kim nasıl anlatacak? Nedir bu?

Demokrasi ve Özgürlük mücadelesi mi?

Üç yaşındaki çocuklar öldürülüyor. Bu mu demokrasi ve özgürlük mücadelesi? Bu kadar kirliliğin daha fazla uzaması mümkün değil.

Serkeftina Silêmaniyê serkeftina xelkê Kurdistanê ye

Îmad Ehmed cîgirê serokê hikûmeta herêma Kurdistanê, duhî roja çarşemiyê 22.08.2012ê serdana kluba sporê a Silêmaniyê kir û ji aliyê berpris û aendamên klubê ve hat pêşwazî kirin.

Di dîdarekê de, bi minasebeta derbasbûna wê bo super lîga Îraqê, Îmad Ehmed pîrozbahî li taximê fûtbolê ê Silêmaniyê kir û hevî kir ku di paşerojê de

de bikin. Ehmed serkeftin û bidestveanîna naznavê şampyon ji bo nasandina herêma Kurdistanê bi saziyên cihanê re bigirin wêfî kir.

Ji aliyê xwe ve serokê kluba spor a bajarê Silêmaniyê sipasiya cîgirê serokê hikûmetê kir bo wê serdanê û got ku, hevkarî û alîkariya hikûmeta Kurdistanê bo sedemê wê yekê ku taximê fûtbolê ê Silêmaniyê wê

serkeftinên mezintir bidest bixin. Cîgirê serokê hikûmetê got:

- Ev serkeftina taximê fûtbolê ê Silêmaniyê cîyê dilxweşiya hikûmeta herêma Kurdistanê, xelkê Kurdistanê û bajarê Silêmaniyê ye. Herwesa kluba fûtbolê a Hewlêrê û Duhokê jî de beşariyê di şampiyona lîga dewletên Asiyayê de bikin. Serkeftina wan jî sekeftina xelkê Kurdistanê ye.

Îmad Ehemd got jî ku, hikûmeta herêma Kurdistanê di karnameya xwe de giringiyê bi warê sporê li herêma Kurdistanê dide daku, sewyeya listikvanan û spora Kurdistanê bigihêje sewyeyek baş û bikarbin beşdariyê di qaremaniyên herêmî û dewletî

serkeftinê bidest bîne. Di dawiya serdana xwe de Îmad Ehmed cîgirê serokê hikûmetê ji ragehandinê de got:

- Hikûmeta herêma Kurdistanê piştgiriya sporê li herêma Kurdistanê û bi taybetî li bajarê Silêmaniyê dike. Çend spor li herêma Kurdistanê geş bike em jî ewqa pêşdikevin. Spor bûye zimanê hevbeşê navbera gelên cihanê. Hikûmeta herêma Kurdistanê jî di warê xizmetkirina sporê û sporvanan de xemsariyê nake. Weke tê zanîn Hewlêr û Duhok de beşdariyê di lîga dewletên Asiyayê de bikin û Hewlêr, Duhok, Silêmaniyê, Zaxo û Kerkûk jî de beşdariyê di super lîga Îraqê de bikin.

Mam Celal cext li ser giringiya yekîtiya aliyên Kurdistanî kir

Duh 25/8/2012'an, li cihê rûniştina xwe li Almaniyayê Serok Mam Celal pêşwazî li endamê polîtboruya Koma Îslamiya Kurdistanê Ebdulsitar Mecîd kir. Di hev-dîtinê de Ebdulsitar Mecîd ku wek nûnerê rêberê Koma Îslamî Şêx Mihemed Berzencî û mîrê komê Elî Bapir seredana Mam Celal kiribû silavên

wan gîhandin cenabê wî û kêfxweşiya xwe bi serkeftina neştergeriya wî û hevîya xwe ji bo di demek nêzîk de qonaxa tedawiya xwe ya xwezayî bi dawî bibe û vegere axa welat û rola xwe ya bîngehî di nêzîkirina aliyên siyasî ji bo çareseriyê aloziya Êraqê bibîne anîne ziman. Ji aliyê xwe Serok Mam Celal spasiya xwe ji wê serdanê û pirsê rêber û mîrê Koma Îslamî ya Kurdistanê bo tendirustiya wî, pêşkêş kir û teqez li ser giringiya yekrêziya aliyên siyasî yên Kurdistanê di vê qonaxa hestiyar de kir.

Sûriyê: Li Dariya komkuji 440 kes hatine kuştin

Tora Sûrî ya mafê mirovan ragihand ku duh roja şemiyê 25/8, li navçeyên ser bi Şamê û li Dariyayê 440 kes bûne qurbanî.

Her weha çalakvanên şoreşê teqez kirin ku 242 term li bajarokê navçeya Dariya a ser bi parêzgeha Şamê hatie kuştin û di nava wan de 156 term jî li mizgefa bajêr hatine dîtin, her weha çalakvanan di parçeyekî

vîdyoyî de termên kesên ku li mizgeftê bi guleyan hatine

barandin belav kirine. Ji aliyê xwe hevrêzên herêmî jî ragehand ku hêzên ewlekariya Sûrî 13 jin bidarvekirine û hejmarek din ji terman ci be ci hene lê ji ber top û bombebaranê nekarîne rixgar bikin. Hêjayî gotinê şer û pevçûnên di navbera artêşa Azad û artêşa rêjîma Sûrî de li gelek bajar û navçeyan û bajarok û gundên Sûriyê berdegame.

Duh 25/8/2012'an, danê êvarê li bajarê Duhokê û li Parka Azadî û li gor bernamêyeke ji aliyê rêxistina Elend bo demokrasîkirina gêncan

Duhok: Zemawenda 100 bûk û zavan bi rêve çû

û bi hevalbenda rêxistina Mend bo wekheviyê û alîkariya komek kompaniyên kerta taybet û çendîn alî û saziyên ragihandinê, kirinvaleke xweş û qeşeng bi aheng û şahiyên zemawenda 100 bûk û zavan bi rêve çû. Komîteya amade-kariya kerênvalê Şêzad Pîr Musa ji PUK-media'yê re ragihandibû ku duh danê êvarê kirinvaleke zemawendî bo 100 keç û kuran li parka azadî ya bajarê Duhokê diçin nava hêlîna zêrîn de.

Wezîrê Enerjiyê yê Tirkîyê: Emê li Colemêrgê li petrolê bigerin

Hewlêr (Rûdaw) – Wezîrê Enerjî û Çavkaniyên Xwezayî yê Tirkîyê Taner Yıldız diyar kir ku wê sala bê li Colemêrgê li petrolê bigerin. Şaredarê Colemêrgê Fadil Bedirhanoglu li ser vê daxuyaniyê jî Rûdawê re got: "Armanca wan ne aborî, belkî siyasiye. Li herêma Colemêrgê, heta niha ji bilî şer çî polîtîkayên xwe derneketistîne pêş."

Duh (25.08.12) Wezîrê Enerjî û Çavkaniyên Xwezayî yê Tirkîyê Taner Yıldız di daxuyaniyekê de anî ziman ku wê sala bê di demsala biharê de li herêma Colemêrgê dest bi xebatên ji bo lêgerîna petrolê bikin.

Yıldız ragihand ku di lêgerînên li Colemêrgê de rastî şopa petrolê nehatine. Yıldız diyar kir ku çavkaniyên petrolê yên hatine dîtin, nikarin bi dilê xwe bibin qadê. Yıldız da zanîn ku sektora taybet di vê hêlê de hîn daxwazan dike û wiha got: "Bi awayekî eşkere dibêjim ku

em ê bi hemû hêza xwe ya ewlehiyê re, li wir dest bi xebatên lêgerînê bikin. Têkoşîna bi terorê re di vê sektorê de di demeke kin de nekarî bê encamkirin. Lê em ê li wê

herêmê di mehên bihara pêş me de, dest bi xebatên lêgerînê bikin."

Şaredarê BDPyî yê Colemêrgê Fadil Bedirhanoglu li ser gotinên wezîrê Tirkîyê Taner Yıldız jî Rûdawê re axivî û wiha got: "Dewlet bi taybet li herêma

Colemêrgê, heta niha ji bilî şer çî polîtîkayên wê derneketine pêş. Dixwaze bi vê daxuyaniyê bêje, li vir ev derfet hene, lê ji ber şer derfetên me nîne ku wan derfetan bikarbênin."

Berajên tîrê çêkirin ne li ser bîngehê aborî ne, li ser bîngehê şer û siyasî ne Bedirhanoglu diyar kir ku ev berdegame siyaseta dirûstkirina berajane û wiha pêdeçû: "Siyaseta Tirkîyê ya li Colemêrgê dema dixwaze der-

fetekê bikarbêne, dixwaze wê yekê hemûyê bêxe di bin xizmeta şerê qirêj de. Hemû berajên tîrê çêkirin ne li ser bîngehê aborî tîrê çêkirin û li ser bîngehê şer û siyasî ne. Daxuyaniya wan jî wekî ku hinek vî şerî bidin dest pê kirin û wezîr jî nikare ji ber vî şerî xebatan bide meşandin, yê şerî dike û dide dest pê kirin jî ew in. Kesên dibên şer heye û em nikarin li petrolê jî bigerin, her ew in."

Şaredarê Colemêrgê bilêv kir ku ger bixwazin rojekê bîr û bixwazin vî şerî rawestînin, wê derfetên wan çêbin ku bîr li petrolê jî bigerin û wiha domand: "Yên şer dikin ne gelê kurd e, gelê Kurd timî parastina mafê xwe dike. Dixwazin mafê wan ê mirovî bîr pejirandin. Ji bo mafê me jî neyê pejirandin, gundan wêran dikin û şer dimeşînin. Ger daxwazên kurdan bipejirînin, wê vî şerî rawestînin divê aliyên siyasî bîxin dewreyê û pirsê çareser bikin. Wê demê derfet hene ku bîr li petrolê jî bigerin, ger bixwazin dikarin di warê aborî de barajan jî çêkin. Ev beraj divê ne ji bo wê yekê be ku

geliyên Kurdistanê teji av bikin. Di aliyê aborî de ti sûde wan berajan ji bo kurdan nîne."

Berajên hatine dirûstkirin çî sûd dane Kurdistanê Şaredarê Colemêrgê Fadil Bedirhanoglu anî ziman ku Tirkîyê dixwaze bi van daxuyaniyan rojevê biguherîne û wiha dawî li axaftinên xwe anî: "Divê Tirkîyê berî her tiştî bersiva wê yekê bide, li Elezîzê beraja Kebanê û li Rihayê beraja Atatürk dirûst kir, gelo çî sûde Kurdistanê tê de çêbûye. Enerjiya wê dibin aliyê rojava û ji bo kompaniyên xwe bikartênin. Têra ronahiya ji bo malan jî sûde nade Kurdistanê. Bila piştê behsa xebat û xizmetên din bikin. Dixwazin bi van tiştan hinek mijaran biguherînin. Di şerên ku îro tê meşandin de Tirk tengav bûne û gelê Tirkîyê ketine di bin tengasiyê. Dixwazin xwe bi vî şerî mazlum nîşan bidin û bêjin ji ber vî şerî ti derfetên me nîne ku em biçin li wê derê xebatan bimeşînin. Dixwazin xwe bi gelê Tirkîyê bidin qebûlkirin û raya giştî ya Tirkîyê li ber xwe sivik bikin."

Mihemed Tahir

Открытое письмо пресс-секретарю партии "Жарангютюн" ("Наследие", Армения) Овсепу Хуршудяну

Видимо, Вы идете по стопам своего отца, который был известен своими антикурдскими взглядами.

В своем блоге в Фейсбуке Вы пишете, что курды-мусульмане в Северном Ираке изгоняют езидов с мест их проживания. Начну с того, что во всем мире (и да будет Вам известно) этот регион называется Иракский Курдистан. Хотя что я удивляюсь? Для Турции и Армении слово «Курдистан» - это табу, и вместо него и та, и другая страна упорно использует другой термин – «Северный Ирак».

Идем дальше. Неужели Вы не знаете, что район Синджар, где в основном живут езиды Ирака, не входит в существующие границы Иракского Курдистана? Разве Вам не известно, что когда несколько лет назад в Синджаре турецкие и арабские фашисты совершили крупный теракт, в результате чего погибло около тыся-

чи езидов, то Региональное правительство Курдистана и Президент этого региона Масуд Барзани направили туда несколько тысяч пешмарга для защиты езидов и недопущения того, чтобы езиды в массовом порядке покидали эти места? А Вы пишете, что курды-мусульмане выдавливают езидов и стремятся очистить от них этот регион! Это традиционная линия армянских националистов, которые за последние несколько веков всегда стремились вбить клин между курдами-мусульманами и курдами-езидами и натравить их друг на друга. К сожалению, иногда это им удавалось. Но сейчас не те времена. Наш народ в целом (подчеркну – сознательная и понимающая его часть, а не парачобанов, с которыми предпочитают иметь дело армянские националисты) понимает цель и сущность этой гнусной политики.

Разве тот факт, что в Армении езидов провозгласили отдельным народом и признали "езидский язык" отдельным языком и провели это через армянский парламент, не говорит об этом? Между прочим, возможно, Армения – единственная страна в мире, где был признан "езидский язык" в качестве языка отдельного народа. И это несмотря на то, что у курдоведов во всем мире этот факт вызывает крайнее недоумение.

Вы призываете Армению, чтобы она приложила все-ческие усилия и не допусти-

ла, чтобы езиды покинули Северный Ирак. Вы что, так заботитесь о езидах Ирака? Если да, то почему забываете о езидах Армении?

Ведь эта немалочисленная община даже не имеет ни одного своего представителя в армянском парламенте. Если Вы такой сердобольный гуманист, то пусть Ваша партия включит хотя бы одного езида в проходное (!!!) место в своем избирательном списке! И еще. Почему не поднимаете голос, чтобы представители этой первой по своей численности среди нацменьшинств Армении работали в органах исполнительной власти? Ведь в республике нет ни одного езидского чиновника! И это тогда, когда в парламенте Иракского Курдистана есть армянский депутат, в городе Захо и прилегающих деревнях действуют армянские школы, и Региональное правительство Курдистана строит здания для армянских школ и новые церкви. А когда в Ираке бушевала волна терроризма, армяне,

живущие в городах Ирака, бежали в Курдистан, были радушно встречены местными властями и в итоге нашли там надежное убежище. И, наконец, несколько месяцев назад в Советашене одной езидской женщине отрезали голову, но об этом ужасающем преступлении не написала ни одна ваша газета, не заикнулось ваше телевидение, и вообще – данный варварский факт не удостоился внимания ни одной партии и общественной организации Армении! Вы так заботитесь о езидах и печетесь об их интересах? Ведь нетрудно догадаться, что Вы преследуете определенные и далеко идущие цели – натравить две части нашего народа (мусульман и езидов) друг на друга.

Я бы мог привести еще кучу примеров. Но думаю, что упомянутые мною факты говорят об очень многом. Дальше думайте сами.

Амарике САРДАР,
курдский писатель и
Заслуженный
журналист Армении

Страна нефти и золота

Сегодняшний гость нашей газеты — Карим Анкоси — востоковед, ученый, представитель одной из многочисленных диаспор, проживающих в Грузии, — курд. Много лет он проработал в Институте востоковедения АН Грузии, организовал отдел радиопередач на курдском языке на грузинском радио. автор нескольких книг об истории, культуре и религии своего народа. В прошлом году удостоен Ордена Чести Грузии.

- Все мы стали свидетелями войны в Ираке. Не последнюю роль в развитии этого конфликта стал так называемый "курдский вопрос"....

- "Курдский вопрос" активно влияет не только на события в Ираке, но и на все, что происходит в регионе Ближнего и Среднего Востока. Ситуация эта сложилась не сегодня, она развивается в течение последних 150 лет. Именно фактор курдов сыграл огромную роль в процессе свержения диктатуры Саддама Хусейна. Именно готовность курдов поддержать американцев в установлении демократического строя в Ираке во многом определила быстрый успех коалиционных войск. Курды укрепляли позиции американцев на северном фронте и в тылу, отсюда им ничего не угрожало. Американцы это прекрасно понимали. До того, как они решились начать военные действия против Хусейна, в течение последних нескольких лет про-

водились активные консультации с лидерами курдского движения. Курды с самого начала своей освободительной борьбы никогда не ставили вопрос отделения своих земель от иракского государства. Их лозунг прост и остается до сих пор неизменным – демократия в Ираке, автономия для курдов. Все усилия курдов направлены именно на это. Как свидетельствуют их информационные источники, они надеются, что на этот раз американцы, как и обещали, помогут им реализовать их вековую мечту.

- Изменилась ли позиция официальных властей Грузии по отношению к курдам после завершения войны в Ираке?

- Фактически Грузия была очень далека от иракских проблем и особенно от проблемы борьбы иракских курдов. Те процессы, которые происходили на севере Ирака, в курдских районах, не были интересны, эта проблема не была политически выделена. Но после того, как Грузия поддержала курс США в войне против диктатуры в Ираке, естественно, что иракские курды восприняли это с большой благодарностью. Южный Курдистан – очень богатая страна, там много нефти, газа, золота, леса, а продукты сельского хозяйства крайне дешевы. Кроме того, Курдистан крайне выгоден с геополитической точки зрения. Видимо, экономическая заинтересованность в сотрудничестве у Грузии в

дальнейшем появится большая – сейчас Курдистану необходимо многое, в первую очередь, хорошие специалисты. Нашей стране, скорее всего, придется пересмотреть свое отношение к курдской проблеме, ведь экономические вопросы рождают и политические отношения. А будущее сотрудничество у Южного Курдистана и Грузии, при правильной постановке вопроса, может быть большим. Ведь в Грузии есть огромный научный потенциал, который сегодня фактически не у дел. Эти научно – технические возможности могут прекрасно реализоваться именно в Курдистане. Этот вопрос требует изучения уже сегодня. Курдистан – огромное поле деятельности не только для Грузии, но и для других стран, необходима позиция – признание прав курдов. Если брать исторический аспект, то англичане, немцы, французы, не раз оккупировав территорию Курдистана, преспокойно выкачивали оттуда все богатство безо всяких гарантий признания политических прав этого народа. Коло-

низаторская политика погубила немало курдов. Грузинское правительство не должно оставлять судьбу этого вопроса на волю отдельных компаний или торговых фирм. Ведь Южный Курдистан – это открытая дверь в арабские страны, огромный рынок, который вполне возможно освоить. Но все нужно делать вовремя, пока другие, не менее заинтересованные стороны не сделают этого. Уже масса специалистов из Западной Европы едет туда. Кроме того, те курды, которые в свое время выехали в США и Европу, возвращаются на родину. Да и Россия, судя по всему, стала возвращаться к активной политике в иракском вопросе.

- Не появилось ли желание уехать в Курдистан среди курдов, проживающих в Грузии?

- Таких прецедентов не было. Курды из Грузии могли попасть в Ирак через восточную Турцию. А турки в 1916 – 1918 годах устроили настоящий геноцид езидского населения. Напомню, что большинство проживающих в Грузии курдов по вероисповеданию – езиды. Для них в Южном Курдистане основной интерес представляет то, что там находится древний центр езидской религии Лалиш. Защита своего права посещать это место имеет важное значение. До сих пор только единицы курдов из Грузии могли попасть в свое святилище, а по религиозным законам они должны ежегодно совершать такие паломничества.

Но, к сожалению, по политическим условиям это было практически невозможно. Это

и проблема турецкого правительства, и иракского правительства, которое не разрешало курдам – езидам из Грузии ездить туда даже по религиозным соображениям. Поэтому курды в нашей стране очень внимательно следят за развитием событий в Северном Ираке.

Среди езидов в Грузии немало неплохих специалистов, но нет никакой организации, которая могла бы помочь им связаться с Курдистаном. Но, надеюсь, когда в Ираке установится демократическое правление и будет определен статус Южного Курдистана, будет разработана соответствующая программа. Пока, к сожалению, самому правительству Курдистана сейчас не до этого. И сегодня туда легче попасть курдам из Европы, им дополнительные визы не нужны. А желание среди езидов Грузии помочь в послевоенном восстановлении Ирака, готовность ехать туда на работу, конечно есть.

Иракские курды достаточно хорошо знакомы с курдами из стран бывшего СССР, потому что основная масса их интеллигенции училась именно здесь. Они ездили по районам, где проживали их соотечественники, бывали и в Грузии, в Армении. Эти связи живы и могут создать плодотворную почву для дальнейшего экономического и культурного общения.

Электронная версия:
Грузия-Курдистан.
Инт.К.Анкоси.
Комсомольская
правда в Грузии
19 сентября 2003г. [1]

Курдские партии Ирана подписали соглашение о сотрудничестве

Революционная организация трудящихся Курдистана (наиболее известная как "Komala") и Демократическая партия Курдистана (ДПК), две курдские оппозиционные партии Ирана подписали соглашение о сотрудничестве, заявил член центрального Комитета "Komala".

Генеральный секретарь "Komala" Абдул Мохтади и его коллега в ДПК, Мустафа Хеджри, встретились во вторник в Политбюро ДПК, сообщил Салар Пашвайи.

Пашвайи сказал, что в ходе встречи, которая длилась пять часов, лидеры обсудили текущую ситуацию в Курдистане, Иране и на Ближнем Востоке, и продолжили обсуждение проекта соглашения.

В конце встречи лидеры подписали соглашение, по которому стороны встречались уже несколько раз.

Пашвайи заявил, что соглашение содержит общие и единые

принципы и задачи сторон в борьбе за смену режима в Иране. "Это соглашение станет основой для совместной работы

обеих сторон в политике, дипломатии и средствах массовой информации, и в то же время ... основой для более тесного сотрудничества с другими [оппозиционными] силами в Курдистанском [регионе] Ирана".

На вопрос о том, будет ли соглашение поддержано со стороны Ирана, Пашвайи сказал: "Я думаю, что соглашение будет... иметь положительный эффект в мире, среди сверхдержав, в странах Европейского Союза и в

четырёх частях Курдистана".

Стороны подчеркивают необходимость демократической смены нынешнего режима в Иране, соблюдения демократии и прав этнических народов в Иране. Документ гласит, что в любых переговорах с остальными иранскими оппозиционными группами, обе стороны должны координировать друг-друга и отдавать приоритет интересам курдского народа.

"Komala" и ДПК поддерживают борьбу курдского народа во всех частях Курдистана и выступают против любого вмешательства в дела курдов в любой части Курдистана, считая это "неправильной и разрушительной политикой". ДПК была основана в 1945 году в Махабаде под лозунгом: "Автономия для Курдистана", который позже был заменен на "Федерализм для Ирана". Партия разделилась на два крыла, одно во главе с Хеджри и другое – с Халедом Азизи. "Komala" была основана в 1978 году и после ряда изменений, была реорганизована в последние годы под руководством Мохтади.

Министерства строительства Курдистана планирует построить двусторонние дороги за 2013 год

Министр строительства и ЖКХ Курдистана заявил, что генеральный план по строительству дорог в регионе готов к внедрению, и министерство планирует заменить все однополосные дороги Курдистана на двусторонние в 2013 году.

Камазан Ахмед сказал: "Восемьдесят пять процентов мастер-плана по реновации дорог Курдистана завершены и готовы к реализации".

"Если бюджет министерства не будет уменьшен, мы сможем осуществить все эти планы по строительству двусторонних дорог в городах, районах и селах в 2013 году. Генеральный план включает в себя многие основные дороги, которые будут соответствовать мировым стандартам".

"Единственным препятствием, с которым может столкнуться реализация мастер-плана, является (урезание) бюджета..."

Ранее министерство объявило, что она нуждается в \$ 3 млрд. для выполнения этого плана.

Аль-Хаким: Ближайшие дни будут наиболее опасными, "враг" очень близко

Глава Верховного исламского совета Ирака (ISCI) Аммар аль-Хаким предупредил об опасности, которая появится в ближайшие дни, добавив, что она будет более сильной, чем когда-либо, и что "враг" совсем близко, сообщает "AKnews".

Хаким заявил в своей проповеди на Ид в Багдаде: "Национальный проект в опасности, и ближайшие дни угрожают всем без исключения". Источник предполагаемой опасности назван не был.

В своей проповеди по телеканалу "Евфрат", он заявил, что "мы должны укрепить наш проект изнутри и держать его снаружи. Мы должны сотрудничать, чтобы сохранить проект государства, и это может быть сделано только через наше единство и сплоченность. Это самая большая и единственная гарантия для наших собственных проектов".

В октябре состоится Второй мировой курдский научный конгресс

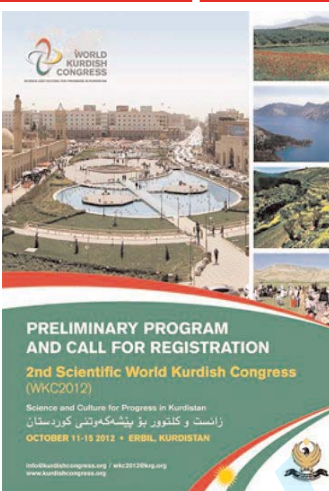
2-й Всемирный курдский научный конгресс пройдет при поддержке правительства Курдистана в "Саад Пэлес Конвэншен Центр" в Эрбиле 11-15 октября, сообщает агентство "AKnews".

Целью конференции является обсуждение научных, экономических, культурных и оздоровительных программ, которые обеспечат прочную основу для решения профессиональных и научных вопросов в Курдистане.

Делегатами конгресса будут предложены инновационные и стимулирующие темы в ходе широкого спектра пленарных заседаний.

Сессии будут включать выступления врачей, психологов, архитекторов, работников социального планирования, социологов, агрономов, медицинских работников, экономистов и политологов.

В соответствии с заявлением организаторов, "спикеры представят широкий спектр точек зрения о том, как наилучшим образом служить

нашему народу и обществу с определенными доказательствами и научным подходом к продолжению основных фаз развития Курдистана. Богатый выбор сессий конгресса подчеркнет важность и значение междисциплинарных презентаций курдских ученых со всего мира..."

"Темы, которые будут рассмотрены на съезде, включают результаты последних исследований в области здравоохранения и медицинской науки, сельского хозяйства, высшего образования, экономики, политики, прав человека и развития инфраструктуры, необходимой для поддержки миссии регионального правительства Курдистана".

Чиновник района Джалавлы сообщил, что 688 местных семей курдов бежали в другие районы после вывода сил пешмарга в 2008 году.

Член районного совета Абдулла Мохаммед Башир ска-

зл: "Перед лицом угрозы потери семьи, близких и своих сыновей в воору-

После вывода войск пешмарга из Джалавлы мигрировали 688 курдских семей

женных нападениях, они вынуждены бежать из района...". "Большая часть семей мигрировала в Курдистан и область Калари в поисках безопасности". "Остатки запрещенной партии Баас и аль-Каида продолжают нападения на курдские семьи, гражданских служащих и членов

служб безопасности, работающих в Курдистане". "Курды продолжают

просить защиты сил пешмарга в спорных районах провинции Дияла". По мнению некоторых чиновников, курды составляют 35 процентов населения в Джалавле, где когда-то они были большинством, согласно официальной переписи населения, проведенной в 1977 году.

Тысяча шведских курдов не выехали из Сирии

Министерство иностранных дел Швеции объявило, что тысяча шведских граждан - курдов застряли в Сирии из-за связанного с ростом насилия запрета, наложенного Европейским союзом на сирийские авиакомпании в июле. Об этом сообщает агентство "AKnews". По данным министерства, сирийские курды купили билеты авиакомпаний, чтобы вернуться в Швецию до введения запрета. Сирийский активист Шервани аль-Камышлы говорит, что несмотря на рост насилия в Сирии в

целом, ситуация в курдских районах нормальная, и многие семьи посетили страну, не ожидая, что ситуация ухудшится". "Правительству Швеции сложно найти быстрое решение для своих курдских граждан, которые застряли в Сирии...", поясняет он.

Министр иностранных дел Швеции Карл Бильдт подчеркнул: "Мы находимся в затруднительном положении. Мы хотим помочь тем, кто застрял в Сирии посредством переезда через Турцию или другими путями".

Курдистан движется к полноценному электроснабжению

Министерство энергетики Курдистана планирует обеспечить регион в сентябре 23.5 часовой поставкой электроэнергии. Спрос на электроэнергию снизился, так как температура упала, и это будет способствовать увеличению мощности поставки электроэнергии гражданам, сказал Умед Ахмед, директор службы контроля электроэнергии Курдистана.

Чиновник добавил, что министерство также пытается сделать поставку электричества круглосуточной. В то же время он призвал граждан к экономии энергии и снижению ее потребления в общественных интересах. Жители Курдистана снабжаются электричеством гораздо лучше, чем остальная часть Ирака. Это происходит главным образом благодаря усилиям правительства по установке нескольких электростанций, которые должны выйти на самоокупаемость в начале 2015 года. Курдистан также сделал первые шаги в экспорте энергии в другие районы Ирака: Мосул, Киркук и Туз Хурмату.

Е. В. Соан, английский разведчик писал о своей первой встрече с курдами Турецкого Курдистана: «Это был аванпост великой расы, которая занимает горную полосу Турции и Персии в 125 т.кв.миль» (1908-1909 гг. «To Mesopotamia and Kurdistan in disguise»).

Постановлением АзЦИК в 1923 г. район, который был назван Курдистаном и выделен в самостоятельную административную единицу.

Курдистан особый округ, согласно районирования Азербайджана в 1929 г. когда был ликвидирован (1929), включал в себя 4 района — с севера на юг: Кельбаджар, Лачын, Губатлы и часть нынешнего Джебраильского района.

Северные районы бывшего Курдистанского уезда отделяли последний по водоразделу Муровдагского хребта от Гянджинского уезда. По водоразделу Кангуро-Алангезского хребта Курдистан граничил с Нор-Баязетским уездом ССР Армении. С юго-запада он примыкал к Шаруро-Дарелегезскому и Зангезурскому районам ССР Армении.

Его границы с юго-востока по реке Акера проходили по меже с бывшим Джебраилским уездом, начиная с с.Эфендиляр до владения в эту реку ее левого притока-Милхелев. Наконец Курдистан граничил с Нагорным Карабахом с юго-востока от владения реки Милхелев в Акру, вплоть до Муровдагского хребта. Стр.10-11

В результате работы экспедиции удалось выяснить, что в Лачинском районе имеется 11 курдских сел:

Зерти, Минкенд, Бозлу, Камаллы, Калача, Черлахлы, Агджакенд, Каракешеш, Аг-Булаг, Шейланлы, и 11) два небольших отселка последнего: Катос-бина и Чайбина, являющихся продолжением друг-друга.

Общее число хозяйств:

№ п/п	Населенные пункты	Общее число хозяйств	Курдских
1.	Зерти	42	42
2.	Минкенд	270	170
3.	Бозлу	71	71
4.	Камаллы	107	107
5.	Калача	16	16
6.	Черлахлы	44	44
7.	Агджакенд	45	45
8.	Каракешеш	107	107
9.	Аг-Булаг	67	67
10.	Шейланлы	65	65
11.	Катос-бина	30	30
	Чайбина	20	20

Всего из 884 — 774 курдских
Стр. 34.

В каждом селении имеется 2,3,5,7 и больше родов
Стр.37

С. Калача — из одного рода.

В Нах крае, курдские селения, расположенные вокруг ст. Араздаян представляют собой родовые поселки, носящие наименование рода, а не собственного названия, имеющегося давно у каждого селения. Всего в этом районе 7 курдских селений:

1. Кара-Бурун
2. Яных
3. Коркмас
4. Гялаван
5. Махмуд-кенд
6. Водокачка и
7. Кыгач

Однако, эти названия большей частью не употребляются, а селениям присвоены наименование живущих там рода. Стр. 37.

В соответствии с этим селения

- 1.Кара-Бурун и Яных — Бануки

Курди Азербайджана

Лачын, Кельбаджар, Нах.край.

2.Гялаван, Махмуд-кенд и Водокачка — Гарики
3.Кыгач — Башки.

Все эти селения находятся вокруг тюркского села Садарак, представляя собой ряд бывших отселков Садарака, и расположенных на территории от границ железнодорожной линии Джульфа-Баку до реки Аракс, отделяющей СССР от Турции и Персии, примерно шириной в 5-7 км. и длиной в 10-12 км.

Указанные селения объединяются единым сельсоветом, выделенным год назад (1930) в самостоятельную единицу Сталинского района Нахкрая и носящим названия Шавлинского сельского совета.

На 5 сентября 1931 г. число населения по описываемым нами курдским селениям:

№ п/п	Название села или рода	Число хозяйств	Число жителей
1.	Шавлики	54	315
2.	Яных	57	264
3.	Гялаван	87	383
4.	Коркмас	26	135
5.	Башки	60	410
6.		44	44
Всего		284	1507

Стр.38.

Род Шавлики в 2-х занятых им селах

Название сел	Быки и КРС	Лошади	Овцы	Ослы
Кара-Бурун	223	57	1814	9
Яных	315	55	2480	5
Всего	538	112	4294	14
Башки	346	43	798	5
Итого	984	155	5092	19

Род Шавлики — 579 чел Башки — 410 чел.

Стр. 39.

...вопрос о выделении Курдистана был предметом неоднократных суждений как в АзЦИК-е и Комиссии по районированию, так и в партийных организациях. Была выделена со стороны ЦК АКП(б) специальная комиссия по определению границ и формы административного управления Нагорного Карабаха и Курдистана. Если в комиссиях не было никакого сомнения необходимости выделения Нагорного Карабаха в автономную область, то нельзя этого сказать о Курдистане. Вопрос о Курдистане обсуждался в течении ряда месяцев...

В течение ноября и декабря месяцев 1922 г. состоялось 3 постановления Президиума АзЦИК-а (от 21.X.1922 г., \$4; 20.XI.1922 г., \$2; 30.XII.1922 г., \$4) о Кубатлинском уезде, из которых первым предусматривались ликвидация его, а последующими двумя решениями вопрос временно оставался открытым.

13 января 1923 г. вопрос снова обсуждается в Президиуме АзЦИК-а, и снова в связи с предполагающейся организацией Курдистана Кубатлинский уезд временно оставляется самостоятельным (\$1. Протокол Президиума Аз.ЦИК-а Азерб.ЦГА при АзЦИК-е Дело №7 Управления Землеустройства НК Зема за 1923

г. лист 25).

Вплоть до лета 1923 г. вопрос о выделении Курдистана выдвигается на заседаниях центральной Разграничительной Комиссии АзЦИК-а. Наконец, в июле 1923 г. он делается предметом обсуждения упомянутой нами специальной комиссии.

В протоколе заседания

\$4. Поступило 2 предложения:

1). Курдистан выделить в особую административную единицу на правах уезда, непосредственно подчиненного центру, в составе Джаванширского, Шушинского и Кубатлинского уездов (мотивировка): отдаленность Курдистана от центра Баку, прерванность и отдаленность Курдистана от низменного Карабаха и достаточное население, около 60 тысяч человек не обращении особого внимания центра и неудовлетворение повседневных (повидимому, пропущено слово нужд А.Б.), до настоящего времени, ввиду также подчиненности отдельным уездам Карабаха,

2). Курдистан оставить в виде района, подчиненного низменному Карабаху.

При этом голоса разбились, вопрос остался открытым.

Стр.51-52.

В следующем заседании той же комиссии, состоявшемся 7 июля 1923 г. зафиксировано в протоколе:

Слушали	Постановили:
2. О Курдистане	2. Образовать Автономный Курдистан, центр и границы которого определить при установлении границ Автономного Нагорного Карабаха

Автор Летописи Шериф-еддин Хан Битлиси, влиятельный Курдистанский правитель Битлиса, играл крупную роль в борьбе между персидской монархией Сефевидов и Турцией. Ему именно в значительной степени была обязана своими победами Турция в своих войнах с Персией в конце 16 века.

Стр. 57.

Выборы из приведенной там же («Кавказский календарь» за 1910 г., стр. 545) таблицы «Распространение населения Кавказа по родному языку, согласно переписи 1897 года» (Издание Центрального Статического Комитета 1905 г.) дают следующую картину о численности курдов:

№ п/п	Название села или рода	Число хозяйств	Число жителей
1.	Шавлики	54	315
2.	Яных	57	264
3.	Гялаван	87	383
4.	Коркмас	26	135
5.	Башки	60	410
6.		44	44
Всего		284	1507

Таким образом, по переписи 1897 г. в Кавказе 99.832 тыс. курдов (в Елисаветопольской губ. 3042).

Стр. 60.

В «Кавказском календаре» за 1917 г. приведены материалы о пространстве и населении Кавказского края к 1-му январю 1916 г., основанные на данных уездной администрации.

Составленная нами общая сводка курдского населения представляется в следующем виде:

Название сел	Быки и КРС	Лошади	Овцы	Ослы
Кара-Бурун	223	57	1814	9
Яных	315	55	2480	5
Всего	538	112	4294	14
Башки	346	43	798	5
Итого	984	155	5092	19

Стр. 60.

...по ориентированным материалам госплана АССР, полученным экспедицией накануне своего выезда, количество курдов по Лачинскому району определялось в 99,2%, по Кельбеджарскому району в 99,5%; число тюрок по обоим районам определялось в 180 человек: 108 по Лачину и 72 чел. по Кельбеджару.

По итогам переписи, проведенной в 1926 г. число курдов по 5 дойра[1] тогдашнего Курдистана распределялось следующим образом:

Слушали	Постановили:
2. О Курдистане	2. Образовать Автономный Курдистан, центр и границы которого определить при установлении границ Автономного Нагорного Карабаха

Число курдов в Кубатлинском дойра по языку и по народности 5200 чел. Общее количество 37.182 чел. (стр. 61), что составил 72,2% Курдистана, но из них говорящих на курдском языке 3123.

Комиссия А. Букшпана По Лачинскому району

	мужчин	женщин	всего
Бакинская губерния	6	2	8
Дагестан	11	11	22
Елисаветополь. губ.	1663	1379	3042
Карская область	22632	20336	42968
Кутаисская губерния	935	889	1824
Терская область	13	6	19
Тифлисская губ.	1400	1138	2538
Черноморская губ.	22	—	22
Эриванская губ.	26239	23150	49389
Итого	52921	46911	99832

Из 193 населенных пунктов нынешнего Лачинского района 108 сел курдских, 3322 говорят на курдском.

В 1919 г. тюрки в Минкенд из Сисиана приселились в результате Дашнакского разгрома.

Стр. 63.

	магометан	езидов	всего
По Бакинской губ.	501	191	692
По Елисаветоп.губ.	3.802	—	3.802
По Батумской обл.	552	—	552
Карская область	49.752	17.698	67.450
Тифлисская губ.	5.932	4.697	10.629
Эриванская губ.	36.508	12.624	48.532
Итого	97.047	35.210	132.257

Стр. 64.

Перепись, проверенный Наркомпросом Аз.Республики весной 1931 г.

Сохранившие свой язык курды:

Дойра* (округ)	Кол-во курдов	Говорящих из них на курдском языке
В Кельбаджаре	11993	1438
Каракышлакском	6033	1758
Курдахаджинском	8173	691
Мурадханлинским	6159	429
Котурлинским	5885	955
Итого	38243	5271

Стр.66.

Так называемые Зиланские курды, сосредоточенные в настоящее время на территории в Нахичеванской ССР, до апрельской революции 1920 г. в Азербайджане проживали компактной массой.

...Дашнакская кровавая эпопея 1919 г., непрекращавшаяся война и разгул дашнакских банд во главе с Дро заставили курдов бежать из пределов края в Турцию и Персию.

Общее число курдов...в Нахкрае, определяются последней переписью Наркомпроса в 3180 чел.

В Азербайджане....усилились гонения на курдов, издевательства над курдским языком, над курдской национальностью. Курд становится посмешищем и предметом шуток...

Именно к этому периоду учащаются клятвы отдельных курдских селений бросить курдский язык, бывшей объектом иронии, анекдотов и насмешливых прозвищ (вроде кьч-вър, или кьча-вьга[2]). Нами установлена ряд случаев, когда курды давали клятву бросить свой родной язык (селение Камаллы Лачинского района). Стр. 72.

...отсутствие в то время (к декабрю 1930 г.) в Азербайджане курдской школы на родном языке. Стр. 80.

На путях денинской национальной политики курдская «проблема» в Азербайджане разрешается. Правда, мы остаемся все еще позади далеко ушедшей от нас впереди Армении. Стр.85.

«...если бы ничего иного курды не могли внести, кроме своих воинственных песен, боевых мотивов, если бы они больше ничего не смогли внести, кроме своих бесконечных живописных танцев, то и это было бы прекрасным вкладом в международный пролетарский интернациональный вклад идей» (В. Ваганян. «О национальной культуре». Газета «Заря Востока», 1927 г. №187). Стр. 86.

Мусаватские борзописцы злобно констатировали в эмигрантской прессе за 1931 г. (Журнал «Билдириш», ноябрь) «Для курдов, численностью не более 6-10 тысяч человек, не знающих никакого языка, помимо тюркского, были созданы язык, отдельный шрифт, школа, культура и т.д.». Стр. 89.

Начиная с 40-х гг., и особенно, с 50-х гг. XIX в., когда возникло первое массовое движение курдов под руководством Бедр-хана (1843-46 гг.) и далее во время Крымской войны в 1855 г. под руководством Езданшера, в 1877-78 гг. во время русско-турецкой войны под руководством сыновей Бедр-хана, в 1880 г. восстание шейха Обейдуллы и т.д. и вплоть до наших дней (восстание 1925, 1929, 1930 гг.), Турецко-Персидский Курдистан периодически охвачен заревами угнетаемых курдов. Стр.91.

В Калари открывается Международная школа

Школа будет частью университета SABIS и сможет принять 278 учащихся уже в этом году. Директор школы Махмуд Карван сказал: "Школа будет открыта 2 сентября. Подготовительный учебный курс в школе начался 18 сентября... и продолжится до 29 августа".

Директор сообщил, что из 27 учителей пять приехали из США и 22 - англичане. Заявки на обучение уже подали 425 человек. Стоимость годового обучения в Международной школе Калари - \$ 600.

Футбольная делегация Курдистана подпишет протокол в Белграде

Делегация футбольного союза Курдистана (CSF) прибыла во вторник в столицу Сербии, Белград, с официальным визитом.

Футбольный союз планирует подписать протокол с сербскими коллегами по обучению тренеров и судей Курдистана и проведению спортивных мероприятий в европейской стране, сообщил председатель FMC Сафин Канаби, который также является членом делегации.

Канаби сказал, что делегация также планирует встретиться с сербским министром спорта.

До сих пор все тренировочные лагеря для клубов Курдистана размещались в Иране или Турции. Сербия является первой европейской страной, которая может провести тренировки для эрбийских футболистов и тренеров.

Засуха рек Курдистана оказывает негативное влияние на туризм

Генеральный директор туризма в Гармияне сообщил, что засуха в Курдистане дала негативные последствия для туристического сектора региона.

Реки Алван и Корату иссыкли еще пару лет назад. По данным официальных источников, причиной этому послужило перекрытие потоков воды, поступающей в регион, Ираном.

Пштиван Абдул Карим сказал: "Правительство Ирана имеет частную программу по сохранению вод. Региональное правительство Курдистана в настоящее время работает над планом по переносу воды из реки Сирван в Ханакин через канал Баладжо.

Многие иранские туристы, прибывшие в регион, говорят, что они были в курсе высыхания рек Алван и Корату в Гармияне.

Туристы хотели остаться в районе, но из-за сухости реки Корату не сделали этого.

В 2011 году Гармиян посетили 144000 туристов. В первые шесть месяцев этого года район посетили уже 228000 туристов. Большинство из них - арабы и иранцы.

Курдистан.Ру

ДИПЛОМАТ

№ 33 (181) 27 Август - 2 Сентября 2012 ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

ПОСЛЕДНЯЯ

страница

Талабани встретится с Барзани сразу после возвращения домой

Президент Ирака Джаляль Талабани вернется домой в ближайшее время и сразу встретится с президентом Курдистана Джундияни сказал, что после встречи с Барзани и курдистанскими политиками, Талабани приступит к совещаниям с

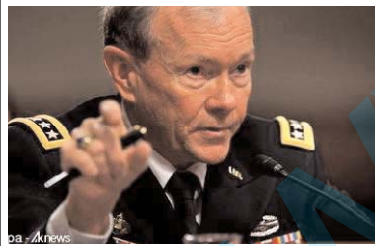

Масудом Барзани и политическими лидерами, заявил пресс-секретарь Политбюро Патриотического союза Курдистана (ПСК). Талабани (который также является генеральным секретарем ПСК) ждет ответа от своих врачей в Германии, но, поскольку он достиг финальной стадии восстановления, он вернется домой в ближайшее время, сказал Азад Джундияни.

Почти два месяца Талабани провел в Германии, где у него состоялась операция на левом колене.

иракскими лидерами по урегулированию политического кризиса в стране. Чиновник добавил, что все стороны готовятся к национальной конференции, к которой призвал Талабани прежде чем он отправился в Германию. Конференция также направлена на выяснение текущей напряженности в отношениях между основными политическими партиями. В своей речи поздравительной речи в субботу в честь Ид-аль-Фитр Талабани еще раз пригласил все стороны провести национальную конференцию.

Демпси прибыл в Багдад

Председатель американского объединенного штаба Мартин Демпси прибыл в среду в Багдад.

Анонимный чиновник сообщил агентству "AKnews", что "Демпси прибыл в Багдад по просьбе ряда иракских чиновников во главе с их премьер-министром Нури аль-Малики". "Демпси встретится также с рядом руководителей армии, чтобы обсудить пути сотрудничества между США и Ираком". Во время пресс-конференции, данной на борту самолета, Демпси сказал, что "иракское руководство хочет строить отношения с армией США в сфере безопасности и военного сотрудничества". Это первый визит высокопоставленного чиновника США в Ирак после вывода армии США из страны в конце 2011 года. Шрапнель от ракетных обстрелов в среду повредила самолет C-17, в котором Демпси прилетел в Афганистан. По сообщению агентства США, самолет находился на авиабазе "Баграм", расположенной за пределами Кабула. Два работника технического обслуживания базы получили легкие ранения.

На курдского военного чина в Киркуке совершено покушение

Заместитель командующего 4-м полком иракской армии пережил взрыв придорожной бомбы 23 августа в провинции Киркук. Устройство взорвалось, когда кортеж курдского военного Ядгара Хиджрана подъехал к деревне Асрия по дороге Киркук-Рияд, сообщил Сархад Кадер, начальник полиции района Киркук. В результате взрыва чиновник и его охранники были ранены.

Масрур Барзани выразил надежду на укрепление дружбы в Курдистане

Советник по национальной безопасности в Курдистане Масрур Барзани выразил надежду, что Ид аль-Фитр будет возможностью укрепить дружбу между политическими партиями, сообщает агентство "AKnews".

Барзани сказал в поздравительном послании по случаю праздника Ид: "Я надеюсь, что это будет возможностью для укрепления мира и дружбы между сторонами и всеми членами курдской общины. Мы будем работать больше, чтобы служить нашему народу и нашей стране".

"Я также надеюсь, что жители и гости региона Курдистан проведут дни Ид аль-Фитр в безопасности и стабильности".

Ирак получит первые истребители F-16 в 2014 году

США передадут Ираку первую партию истребителей F-16IQ Fighting Falcon в сентябре 2014 года, сообщает Defense News со ссылкой на официальных американских военных представителей. Точный

размер первой партии самолетов не уточняется. В общей сложности Ирак должен получить 36 американских истребителей, купленных в августе-декабре 2011 года на общую сумму в 5,3 миллиарда долларов.

Помимо самолетов Ирак также должен получить дополнительное оборудование и вооружение к F-16. Все истребители будут поставлены заказчику в урезанной по сравнению с Block 50/52 версии, отличающейся, в частности, более слабым радаром APG-68(v)9 и устаревшими версиями ракет AIM-9L/M-8/9 Sidewinder, AIM-7M-F1/H Sparrow и AGM-65D/G/H/K Maverick. Как отмечает Defense News, к настоящему времени Ирак приобрел у США вооружений и военной техники на общую сумму в 12 миллиардов долларов. Речь идет о бронетранспортерах, боевых машинах пехоты, танках и истребителях. Кроме того, американские военные должны будут обеспечить подготовку иракских военнослужащих. Министерство обороны Ирака также намерено купить у США радиолокационные станции и системы ПВО.

Курдистан.Ру

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Azərbaycan şöbəsinin redaktoru:

Ramiz Cəbraylov

Xüsusi müxbir:

Sakit ÇIRAQLI

Региональный корреспондент:

Усуб ТЕЙФУР

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

www.diplomata-kurdi.com

Ünvan: Bakı şəhəri, 40 küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakı 40 soyaq S.Mehmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку 40, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində uyğunlaşdırılıb və "Bəxtiyar-4" mətbəəsində çap olunmuşdur.
e-mail: diplomat_gazeti@box.az
Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966
BUSB-un Sabunçu rayon filialı
VÖEN 1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 1500